איבער דער מעמע:
„מיין לעצטער באזוך אין ארץ ישראל"
אייפזיכט: סירקין ברענטש נאצ. ארבעטער פארבאנד

מאָרגן, דינסטאג יוני 23-טן 8.30 אוונט אין פאָלקס שול, שאול ראסקין

יון אויפגאנג — 4.18.
זון אונטערגאנג — 8.40.

די איינציגע אידישע
צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

אידישע וואָרט

THE ISRAELITE PRESS

וועטער:
רעגן, קילער

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

Vol. 21, No. 120. Winnipeg, Monday June 22, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מאנטאג, ז׳ תמוז, תרצ״א.

הוואווער גרייט דערקלערן מאראטאָריאום

שלאַנט פאַר אז אלע צאָלונגען פון מלחמה חובות און פּראָצענטן אויף זיי זאָלן אָפּגעלייגט ווערן אויף איין יאָר צייט

וויל דערמיט געבן א געלעגנהייט צו די פארשולדיקטע פעלקער צו קומען צו זיך פון דעם עקאָנאמישן קריזיס. האָפט אז די לאַגע אין אמעריקע זאָל זיך אויך דורכדרעם פארבעסערן. — זאָגט אָבער אז ער מיינט דערמיט ניט קיין שריט בטל צו מאכן די חובות

וואשינגטאן, ד. ק., יוני 22. — פרעזי־דענט הוואווער האט שבת אוונט פאר א שטייער פון דער פרעסע געמאכט א דער־קלערונג פון גוואלדיקער אינטערנאציאנא־לער באדייטונג, — נעמלאך, זיין גרייט־קייט צו דערקלערן אויף איין יאר צייט א מאראטאריום פון אלע מלחמה חובות איינ־שליסנדיק די פראצענטן, כדי דערמיט צו געבן א געלעגנהייט די פארשולדיקטע פעל־קער צו קומען צו זיך פון דעם עקאנאמישן קריזיס.

מר. הוואווער האט געזאגט, אז א סך סענאטארן און קאנגרעסליים זיינען איינ־שטימיק מיט דעם פלאן, און זיין גאר דער קאנגרעס וועט דעם פלאן גוטהייסן, וועט אמעריקע פון יולי דעם 1טן אן, פאר איין יאר צייט, ניט מאנען אירע מלחמה חובות און פּראָצענטן, בתנאי, אז אנדערע לענדער זאָלן איר נאכטאָן.

דער פרעזידענט האט געמאכט קלאר, אז ער מיינט בשום אופן ניט מיט זיין פלאן בטל צו מאכן די מלחמה חובות, — ער וויל בלויז געבן א געלעגנהייט דער וועלט צו קומען צו זיך. די אמעריקאנער, האפט ער, וועלן זיין קלוגע קרעדיטארן און וועלן העלפן דער וועלט צו שטעלן זיך אויף די פיס, פון וואס זיי אליין וועלן דערנאך געווינען.

דער מאראטאריום וועט זיך באציען בלויז אויף חובות צו רעגירונגען, און ניט אויף חובות וואס רעגירונגען זיינען שולדיק צו פריוואטע פערזאנען.

מר. הוואווער האט אין זיין דערקלערונג געפּרואווט באווירקן די געזעלשאפטלאכע מיינונג אין די שטאטן לטובת זיין פלאן, אנציינדיק, אז דער קאָנאָמישער חורבן אין אייראָפּע ווירקט שווער אויף אויף אמעריקע. ער האפט אויך, אז אזא האנ־לונג זאָל גוט ווירקן אויף די פארהאנדלונ־גען וועגן אנטוואפענונג וואס דארפן זיך עפענען קומענדיק פעברואר.

לאנדאן, יוני 22. — פרעזידענט הו־ווערס פלאן פון א מאראטאריום פאר מלח־מה חובות איז אויפגענומען געווארן מיט גרויס צופרידנהייט אין די מייסטע לענדער פון אייראָפּע, און מיט באזונדער ענטוזי־אזם אין דייטשלאנד, וועלכע שטייט אנ־דערש באמת אויפ׳ן שוועל פון צוזאמענ־ברוך.

בלויז אין פראנקרייך ווערט דער פלאן אויפגענומען מיט א געוויסער מאס פון אומצופרי, — אין פראנקרייך איז מען ניט איבערצייגט אין דייטשלאנדס אבסאָ־לוטער אומטעגלאכקייט צו צאָלן.

אטאוואַ, יוני 22. — קאנאדע וועט דיי־רעקט ווייניק געניסן פון פרעזידענט הו־ווערס מאראטאריום פלאן, ווייל קאנאדע איז שולדיק אירע מלחמה חובות ניט צו רעגירונגען, נאר צו פריוואטע אינטערעסן אדער פערזאנען.

דאך האט מען אין אטאוואַ אויפגענער מען דעם פלאן מיט גרויס צופרידנהייט, ווי א מיטל געזונט צו מאכן דעם עקאָנאָ־מישן מצב פון דער וועלט.

סער מאמאס וואהייט, באקאנטער קאנאָ־דער באנקיר און געזעלשעפטסמאן, גלויבט, אז מען וועט מוז מאכן א שריט ווייטער און בטל מאכן אינגאנצן די מלחמה חובות, וועלכע שטעלן מיט זיך פאר א שטערונג וואס דער אינטערנאציאנאלער האנדל קאן ניט איי־בערטרעטן.

(שלום אויף לעצטער זייט)

ש. ראסקין רעדט מאָרגן וועגן זיין באזוך אין א״י

מאָרגן, דינסטאג, דעם 23טן יוני, וועט שאול ראסקין, באריטמער קינסלער, אין האלטן א פארטראג אין פאלקס שול אי־בער דער טעמע: „מיין לעצטער באזוך אין ארץ־ישראל". ראסקין האט שוין גאָ־וויזן מיט זיין בוך „ארץ־ישראל אין ווארט און בילד", וועלכן ער האט געשריבן נאך זיין ערשטן באזוך אין ארץ־ישראל, ווי טיף און ברייט אן ארומגעמענד זיין קינסטלעריש אויג קען דערזעען זאכן אין ארץ־ישראל. זיין רעפעראט אין דערפאר דערוואַרטעט מיט דעם גרעסטן אינטערעס. די לעקציע, וועלכע ווערט אראנזשירט אונטער אויפ־זיכט פון סירקין ברענטש פון אידיש נאַ־ציאָנאלן ארבעטער פארבאנד, וועט זיך אָנ־פאנגען פונקט 9 אויזיגער אוונט.

אראבער באפאלן איד. קלוב אין דמשק

דמשק, יוני 22 (איטא). — בעת דער היגער אידישער יוגנט קלוב האט נעכטן נעתאלטן זיין וועכנטלאכע פארזאמלונג, האט א באנדע פון 25 פארמאסקירטע אראבער אריינגעריסן זיך אין קלוב און האט ברוטאל אטאקירט די יוגנט אידיש־אינגלאך און מיידלאך. אלע כוליגאנעס, אויסער צוויי, איז געלונגען צו אנטלויפן איידער די פאליציי איז אונטערגעקומען, אבער צוויי זיינען ארעסטירט געווארן.

די מיטגלידער פונ׳ם קלוב קאנען ניט דער קלערן די אורזאכן פון דער אטאקע.

חונדערטער מענשן ביי פייערלאכער עפענונג פון פרץ-שול אויסשטעלונג

פארשטייער פון ד. א. וו., פון סקול באָרד און פון רעגירונג באַ־גריסן די אויסשטעלונג. — היינט פאָרזעצונג פון דער אויסשטעלונג

אין דער אנוועזנהייט פון איבער פיר חונדערט מענשן אין נעכטן אוונט דער־עפנט געווארן די פרץ־שול אויסשטעלונג אין גרויסן פרץ־זאל. י. א. טשעריניאק, פאָרזיצער פון דערציאונג קאמיטעט, איז געווען דער פאָרזיצער פון דער פייערלא־כער עפענונג. ער האט גערעדט וועגן די דערציהונגען פון דער שול אויף יעדן גע־ביט און ער האט באטאָנט דעם פאקט, אז דער נאָענער לערער פערסאָנאל איז פאר־אנטוואָרטלאך פאר דער גראָנדייעער אויס־שטעלונג. צוליב דער אנוועזנהייט פון א צאָל ענגליש שפּרעכנדע געסט האט מר. טשעריניאק גערעדט אין ענגליש און ער האט דערקלערט די באדייטונג פון דער אויסשטעלונג.

מר. י. ה. ווייזלדער, פּרעזידענט פון ״ד. א. וו.״ איז געווען דער ערשטער אויפ׳ן צעטל פון די רעדנער.

״עס פרייט מיך זייער, האט ער געזאגט, וואס איך האב די געלעגנהייט צו באגריסן אייך אין נאמען פון ״דאס אידישע וואָרט״ און אפּגעבן אייך א יישר כח פאר אייער אויפטו.

״אין ווינניפּעג איז ניטא נאך אזא גרופּע מענשן וואס זאָל אויסזייען אזא ענערגיע און זאָל זיך קאנען פארגלייכן צו די פער־זאנען וועלכע גרופּירן זיך ארום דער י. ל. פרץ־שול״.

מר. ווייזלדער האט אויך גערעדט אין ענגליש און ער האט זייער געלויבט די שול און איר אויסשטעלונג. ער האט גערעדט וועגן דער וויכטיקייט פון אידישער ערציע־אונג און וועגן דעם בייטראג פון דער אי־דישער קולטור צו דעם אלגעמיינעם לעבן אין דער יונגער קאנאדע.

״דער פראכט פון די שיינקייט פון א בלומען גארטן״, האט ער געזאגט, ״באַ־שמייט אין דער פארשיידנארטיקער קאָ־לירדייכער הארמאניע, און די אידישע קול־טור שטעלט מיט זיך פאר א שיינע קאָלירד־רייכע בלום אין דעם פּראכטפולן הארמאָ־נישן קולטור־גארטן פון קאנאדע, אזוי גוט ווי אין דער גאנצער וועלט״.

מרס. ס. הארט גרין, מיטגלידערן פון סקול באָרד, האט אין נאמען פון דער סקול באָרד באגריסט די י. ל. פרץ־שול פארוואַלט־טונג און די לערער פאר זייער פייער־דיקן אויסשטעלונג, און זי האט אויסגעדריקט איר באגייסטערונג פאר דער שול.

דר. פלעטשער, דעפּיוטי בילדונגס מי־ניסטער פון מאניטאבא, וועלכער איז איינ־געלאדן געווארן צו דער שול אויסשטעלונג האט געזאגט, ״איך בין זייער צופרידן וואס איך האב די געלעגנהייט און פארגעניגן צו זיין דאָ מיט אייך היינט אוונט. איינע פון די הויפּט זאכן פון א שול, האט ער גע־זאגט, איז אן אנטוויקלונג אין די קינדער עכטן כאראקטער און א באציאונג און פארענטוואָרטלאכקייט צו די מיטבירגער״.

דר. פלעטשער האט געלויבט די ענגלי־שע קלאסן פון דער פרץ־שול און ער האט געזאגט, אז די תלמידים און תלמידות פון דער ראזייער שול וועלן אזוי גוט געלערנט, אז ווען זיי נייען אריבער פון די ענגלישע קלאסן פון דער פרץ שול אין די פאבליק סקולס וועלן זיי אריינגענומען אז עקזאמע־נעס.

״פון דעם וואס מיר האט מיר איבער־געגעבן ווייס אויך, אז קינדער פון דער פרץ שול קריגן א ריכטיקע דערציאונג און א גוטן פונדאמענט פאר אלגעמיינער בילדונג. איך ווייס דער פרץ שול וויטער וואסקן

(שלום אויף דער לעצטער זייט)

וואלף הארנס קלאגעס קעגן ״איקא״ און קעגן בעלקינען צוריקגעוואָרפן

געוועזענער אידישער פארמער פון זאָגענפעלד פארלירט אין הויכן גערריכט זיינע צוויי תביעות צו קארגע 125 טויזנט דאָלאר אז ווערט אנערקענט פונם ריכטער פאר א כיטרען און אומערלאכן מענשן. — אורטייל א פּויעל-יוצא פון א רייע פּראָצעסן

(פּפּעציעלע טעלעגראמע צו ״דאס אידישע וואָרט״ פון ״איטא״)

מאנטרעאל, קוועב, יוני 22 (איטא). — די צוויי תביעות פון וואלף הארן, געוועזע־נער אידישער פארמער פון זאָגענפעלד, פאסק., צו 124.150 דאָלאר יעדע, קעגן דער ״איקא״ און קעגן איר אדמיניסטרא־טאָר, שמעון בעלקין, זיינען שבת דורכגע־וואָרפן געווארן אין הויכן גערריכט פון ריכ־טער קעמפּבעל לעען.

אין זיין לייענען אורטייל, כאראקטעריי־זירט דער ריכטער דעם אנקלעגער, וואלף הארן, ווי א ״כיטרען און אומערלאכן מענשן״, און דערקלערט אז ער און זיינע ערות האבן געגעבן פאלשע באוויזן, און זאָגט, אז ווי עס קאן אויסזען, האבן הארן געפּרואווט צווינגען די ״איקא״ זי זאָל זיך מיט אים אויסגלייכן.

דער פּראָצעס איז געווען א רעזולטאט פון הארנס קלאגע, אז די ״איקא״ זאָל אים האבן באשווינדלט און אראָפּגעזעצט פון זיין פארם. אין יולי, לעצטן יאר, האט ער געפירט א פּראָצעס קעגן הערי בארייש אין שמעון בעלקין אין עסטעוואן, סאסק., און דעם וויטעער אנגעגאנגען אין מאנטרעאל.

דער ריכטער האט אנערקענט, אז הארנס קלאגע, אז די ״איקא״ זאָל אים האבן באשווינדלט און אראָפּגעזעצט פון זיין פארם. אין יולי, לעצטן יאר, האט ער געפירט א פּראָצעס קעגן הערי בארייש און שמעון בעלקין אין עסטעוואן, סאסק., און אין דורכגעפאלן. דער פּראָצעס איז נאָך דעם וויטעער אנגעגאנגען אין מאנטרעאל.

קעגן דער איקא און בעלקינען, און האט זיך לאנג פארצוגן, כיז א שר אריבער אין העכערן געריכט, און איצט איז אריינ־געגעבן געווארן דער אורטייל וואס האט דיינינגעוואשן די אנגעקלאגטע און געווארן א חשד אויפ׳ן כאראקטער פון דעם אנ־קלעגער.

הארן איז געקומען פון פּוילן קיין קאנא־דע אין יאר 1927 מיט זיין פרוי און 4 קינדער און האט זיך באזעצט אויף א פארם פון 326 אקער ארום הפאער, אין זאָגענפעלד. ווי ער האט דערציילט, האט ער מינדלאך אָפּגעמאכט מיט מר. עלמאן, דאמאלסטריקער ״איקא״ אדמיניסטראטאר אין דער אנוועזנהייט פון ישראל הפאער, פרידנס־ריכטער, אויף א 3־יאריקן קאנט־דאקט, מיט׳ן רעכט דערנאך אפּצוקויפן די פארם, צו 18 דאָלאר אן אקער. דערנאך אבער, האט ער זיך באקלאגט, האבן בעל־קין און באריש, אנגעגעבן פון דער ״איקא״, אונטערגערוקט א 7־חדשים׳דיקן קאנ־טראקט אונטערשרייבן. ער, גלויבנדיק אז דאס איז א 3־יאריקער קאנטראקט, האט אים אונטערגעשריבן, און דער סוף פון דעם קאנטראקט אראָפּגעזעצט פון פארם, פאר וואס ער האט געפאָדערט גאָ־ענט צו א פערטל מיליאן דאָל. שאדענרעאַ־לערער.

דער ריכטער האט אנערקענט, אז מר. הארנס פּרעטענזיעס זיינען ניט ריכטיקע, און ער האט געוואוסט וואס ער האט אונ־טערגעשריבן.

וואס איז שייך הארנס קלאגע אז בעל־קין איז געווען באזונדערס פיינטלאך צו די מיטבירגער אנערקענט, אז הארן איז געווען פון א קריגערישן כאראק־טער און ער האט זיך באמיט אויפצוהעצן די קאלאניסטן קעגן דער ״איקא״, אוי אין באשטעטיקט געווארן פונ׳ם ערות זאגן פון רבי בערנער, א תושב פון דער קאלאניע, אז הארן דער איינמאל באגעגנט א גרופּע ניי־אנגעקומענע קאלאניסטן אין עסטעוואן און האט זיי אגיטירט קעגן דער ״איקא״, שרעקנדיק זיי, אז זי וועט זיי פארהונגערן דאָ. ער האט זיך בכלל באנוצט מיט א הארבער שפּראך, און ער האט אפילו גע־סטראשעט צו טויטן בעלקינען.

עס איז דערווייל געווארן מיט זיין איי־גענעם ווידוי, דערקלערט דער ריכטער, אז הארן האט אין פּוילן געמאכט א קאנספּי־ראציע צו מאכן פאלשע בעלט פאר פּאלי־טישע צוועקן, אז ער איז פאראורטייילט גע־ווארן, ער האט אפּגעלירט קעגן דעם אור־טייל, אבער ער איז באשטעטיקט געווארן, און, ווי עס זעט אויס, איז ער אין קאנאדע געקומען אן אנטלאפענער פון דער גערעכ־טיקייט.

ער האט געקאנט. מען האט אפּגע־מאכט וועגן דעם פריין, ווי האט זיך אריינגעצוינן אין זיין צימער און האט זיך געמאכט בקוועס אין זיין נייער היים.

דערנאך האט מען זיך צערעדט, און — אהער, אהין, מרס. שענק געפינט אויס! אז איר קוואָרטיראנט איז אירער א ברודער.

דער מאן איז געווען פרעד וו. דענ־סטעדט, פון אקר־דיוועד, מאנ. מיט א 25 יאר צוריק איז ער אוועק פון דער איסט און באוועגט זיך אין דער וועסט, און פון דאן אז האט ער ניט געהאט קיין שום פארבינדונגען מיט זיין משפחה.

ערשט איצט האט ער זיך צופעליק גע־נעגנט מיט זיינער א שוועסטער, פון וועל־כער ער האט ניט געהערט פאר 25 יאר.

* * *

באנקיר שמועסט איין באנדיט ניט צו באדויבן אים

ס׳איז דאָ א באקאנטער שפּרוך קעגן א בייזן הונט ער זאָל ניט בייסן. דער חסרון איז, וואס דער הונט וואָרט ניט בייז מען זאגט אַ דעם שפּרוך.

עס קאן זיין, אז א סך באנדיטן וואלט מען געקאנט אפּריידן פון פארברעכנס, ווען זיי האבן נאר געדולד צו שטיין אין אויסהערן די דרשה פון זייער קרבן.

יערנפאלס איז די זאך געלונגען אנטומלט מר. ס. פ. טשעבערלין, פארוואלטער פון נירטארנטער אפּטיילונג פון באנק אף מאנטרעאל.

ס׳איז געווען א פופצן מינוט איידער די באנק האט געראפנט פארמאכט וועד רען. צום פארוואלטער אין אפיס איז אריין א יונגערמאן, און ער האט אים דערקלערט, אז ער מוז מיט אים ריידן וועגן א וויכטיקן ענין.

און ער האט אנגעפאנגען:

— איך בין געקומען דורכצוריידן זיך מיט אייך וועגן אן ענין, וואס וועט אייך פארשאפן עגמת־נפש. אבער איך בין אנט־שלאסן דאס צו טאָן״.

דאן האט ער געוואָרנט דעם פארוואל־טער ניט צו רירן זיך פון ארט, אויב ער וויל ניט זיין הארץ זאָל דורכגעלעכערט ווערן פון א קויל, און ער האט פארגע־זעצט:

— איך מוז האבן ביז מארגן 8.500 דאָלער, ווייל איך האב זיך פארגעבלבלט, און איך בין געקומען אהער צו נעמען עס. ווען די באנק ווערט געשלאסן און דער קאסירער טראגט אוועק דאס געלט אין פייער־קאסע, וועט איר מיט מיר גיין און געבן מיר דאס געלט.

— ס׳איז נאך דאָ 15 מינוט צייט, און מיר קאנען זיך דערווייל פארברייט־נען, — האט דער פארוואלטער באַ־מערקט.

און ער האט אנגעהויבן מוסר׳ן דעם יונגנמאן און געבן אים ביישפּילן, ווי שלעכט אנדערע באנק באנדיטן האבן אפּ־געשניטן.

— איך האב דאָ פערצן דאָלאר, נאָ־דיר עס און גיי געווענטערהייט צו דיין מאטן און מאמען, — האט דער באנקיר געזאגט.

דער יונגערמאן האט זיך אביסל גע־קנייטשט, אבער צום סוף האט ער גענו־

(שלום אויף דער לעצטער זייט)

וואס אויף דער וועלט קאן פארלויפן

נאך עטלאכע אזעלכע קליענטן און ער זעט באנקראטירן

געשעפטן זיינען שלעכט, און יערער איינער זוכט עפּעס מיטלען צו צוציען קונים פאר זיין געשעפט.

האט זיך א מאנטרעאלער רעסטאָראַ־טאר געכאפּט פאר אזא פּלאן: ער האט אנאנסירט, אז ער וועט סערווירן מאָל־צייטן, וויפיל און וואס איינער קאן אויפעסן, פאר 60 סענט.

וואלט עס אים אונטער נארמאלע כאַ־רינגונגען געגאנגען ניט שלעכט. עס זיי־נען דאָ א סך מענשן וואס האבן ליב צו קאנען פריי אריינ׳אכל׳ען, און גע־שעפטן זיינען געווען גוט, ווייל פּראָ־דוקטן זיינען ביליק און דער דורכשניט־לאכער מענש, אפילו דער אכל׳ער, האט דאך סוף־כל־סוף ניט קיין גוטענעם מאָ־גען.

אבער דאָ פאלט צו אים אריין א חור־כער חברה־מאן, זעקס פוס הויך, מיט גאר א היבשן בייכל.

דעם באלעבאס פונ׳ם רעסטאראן איז איינגעפאלן דאס הארץ. אבער וואס קאן מען זיך העלפן, — ער האט דאך אליין איינגעלאדן . . .

מילא, אין א קורצער שעה האט יענער אריינגעפּאקט אין זיך: פיר פרוכט קאָק־טעילס, אכט קעלבערנע קאטלעטן מיט קארטאָפּל, אכט געאייזטע גלעזער טיי, פינף טעלער פראנצאזיזיש געבראטענע קארטאָפּל, פינף טעלער חזיר־פלייש מיט קארטאָפּל, צוויי טעלער ראסטביף, 2 טע־לער טאמייטע סאלאט און זעקס איי־קרימס.

דערנאך האט ער מיט א שמייכל גאָ־צאלט די 60 סענט און האט צוגעזאגט צו ווערן א שטענדיקער ״קאסטאמער״, — ס׳איז אים געפעלן . . .

דער רעסטאראטאר האט אפּגעווישט עס שוויס פון פּנים און האט אויס־געגוטשן דאס קארטל וואס האט אנאנסירט די 60־סענטיקע מאלצייטן, פון פעני־סטער.

* * *

דערוואוסט זיך אז איר סוואר־טראגט איז איר ברודער

א מאן איז אנומלט געקומען און אנ־געקלאפּט אין טיר פון מרס. דזשאן ר. שענק, אין סטראטפּארד, אנט., און האט געפרעגט, צי ער קאן ביי איר דיינען ״באָרד און רום״.

ער האט געקאנט. מען האט אפּגע־מאכט וועגן דעם פריין, ווי האט זיך אריינגעצוינן אין זיין צימער און האט זיך געמאכט בקוועס אין זיין נייער היים.

דערנאך האט מען זיך צערעדט, און — אהער, אהין, מרס. שענק געפינט אויס! אז איר קוואָרטיראנט איז אירער א ברודער.

דער מאן איז געווען פרעד וו. דענ־סטעדט, פון אקר־דיוועד, מאנ. מיט א 25 יאר צוריק איז ער אוועק פון דער איסט און באוועגט זיך אין דער וועסט, און פון דאן אז האט ער ניט געהאט קיין שום פארבינדונגען מיט זיין משפחה.

ערשט איצט האט ער זיך צופעליק באַ־געגנט מיט זיינער א שוועסטער, פון וועל־כער ער האט ניט געהערט פאר 25 יאר.

* * *

באנקיר שמועסט איין באנדיט ניט צו באדויבן אים

ס׳איז דאָ א באקאנטער שפּרוך קעגן א בייזן הונט ער זאָל ניט בייסן. דער חסרון איז, וואס דער הונט וואָרט ניט בייז מען זאגט אַ דעם שפּרוך.

עס קאן זיין, אז א סך באנדיטן וואלט מען געקאנט אפּריידן פון פארברעכנס, ווען זיי האבן נאר געדולד צו שטיין אין אויסהערן די דרשה פון זייער קרבן.

יערנפאלס איז די זאך געלונגען אנומלט מר. ס. פ. טשעבערלין, פארוואלטער פון נירטארנטער אפּטיילונג פון באנק אף מאנטרעאל.

ס׳איז געווען א פופצן מינוט איידער די באנק האט געראפנט פארמאכט וועד רען. צום פארוואלטער אין אפיס איז אריין א יונגערמאן, און ער האט אים דערקלערט, אז ער מוז מיט אים ריידן וועגן א וויכטיקן ענין.

און ער האט אנגעפאנגען:

— איך בין געקומען דורכצוריידן זיך מיט אייך וועגן אן ענין, וואס וועט אייך פארשאפן עגמת־נפש. אבער איך בין אנט־שלאסן דאס צו טאָן״.

דאן האט ער געוואָרנט דעם פארוואל־טער ניט צו רירן זיך פון ארט, אויב ער וויל ניט זיין הארץ זאָל דורכגעלעכערט ווערן פון א קויל, און ער האט פארגע־זעצט:

— איך מוז האבן ביז מארגן 8.500 דאָלער, ווייל איך האב זיך פארגעבלבלט, און איך בין געקומען אהער צו נעמען עס. ווען די באנק ווערט געשלאסן און דער קאסירער טראגט אוועק דאס געלט אין פייער־קאסע, וועט איר מיט מיר גיין און געבן מיר דאס געלט.

— ס׳איז נאך דאָ 15 מינוט צייט, און מיר קאנען זיך דערווייל פארברייט־נען, — האט דער פארוואלטער באַ־מערקט.

און ער האט אנגעהויבן מוסר׳ן דעם יונגנמאן און געבן אים ביישפּילן, ווי שלעכט אנדערע באנק באנדיטן האבן אפּ־געשניטן.

— איך האב דאָ פערצן דאָלאר, נאָ־דיר עס און גיי געווענטערהייט צו דיין מאטן און מאמען, — האט דער באנקיר געזאגט.

דער יונגערמאן האט זיך אביסל גע־קנייטשט, אבער צום סוף האט ער גענו־

(שלום אויף דער לעצטער זייט)

וואסנדיקער סאָוועטישער האנדל מיט ענגלאנד האָט ניט ארויסגעשטוי־סען אמעריקאנער ווייץ פון מארק

וואשינגטאן, ד. ק., יוני 21.— דער באַ־ריכט פונ׳ם אמעריקאנער האנדלס קאמי־שאנער אין לאנדאן צום קאמערץ דעפּארט־מענט אין וואשינגטאן איינגעגאנגען, אז דער סאָ־וועטישער האנדל מיט ענגלאנד בא־דייטענד געוואכסן אין 1930, אבער צו דער צלבער צייט האבן די סאָוועטישע ווייץ אויספּארטן ניט פארקלענערט די צפון אמעריקאנער ווייץ אויפן ענגלישן מארק אין ענ־לאנד אין 1930. אין פארגלייך מיט 1929 די סטאטיסטישע ציפערן זייגן, אז אין 1930 האט ענגלאנד אויספּארטירט אז ערך אזוויפיל ווייץ פון די פאראייניקטע שטאטן און קאנאדע, ווי אין 1929.

פאר׳ן יאר 1930 האט ענגלאנד אויס־פארטירט פון סאָוועט רוסלאנד סחורות אויף 171 מיליאן דאָלאר, אין פארגלייך מיט 132 מיליאן דאָלאר אין 1929, — א וואוקס אויף קרגע 40 מיליאן דאָל. דער וואוקס איז אבער געווען א סך גרעסער אין קוואנ־טיטע, ווי אין אנ׳ם געלט־ווערט, ווייל די פרייזן זיינען אין 1930 געווען א סך ני־דערייקער, ווי אין 1929.

דער וויכטיקסטער אויפּארטן, וואס האבן צוזאמענגעשטעלט 70 פּראָצענט פונ׳ם סך קיין ענגלאנד.

גרויסע ברייזל אנטדעקט אין סאפּטאן, מאנ.

א גרויסע ברייזל איז פון דער פאליציי אנטדעקט געווארן שבת אוונט אויף דער פארם פון מייק לוקא, אין סאפּטאן, ניט ווייט פון לאקפּארט. דאס ברייזל האט גע־האט א קאפּאסיטעט פון 350 נאלאן, און דארנט איז געפונען געווארן 2.200 נאלאן בראנטע.

לוקא איז ארעסטירט געווארן און דאס ברייזל אין צענומען געווארן.

דזשאן סטריב פאראורטיילט געהאנ־גען צו ווערן, סעפּטעמבער 3-טן

דזשאן סטריב, דער מערדער פון די דריי שלאפן צוריקצוקערן זיך אהיים. איך בין קינדער אין עלסוואוד, איז שבת געפונען געווארן אומרואיק, און ארום 1.45, היינט נעכטן נאכמיטאג, האב איך מיט א ראזיר מעסער צעשניטן מיין האלז. איך בין נים זיכער, אבער איך דיינק, אז איך האב אן אייר־נער פון די מיידלאך געשאפן צוויי מאל, ווייל איך האב אים פאראורטיילט מיט דעם 38 צום ערשטן מאל און מיט דעם 22 נאכדעם״.

דזשאן סטריבס פּראָצעס איז געווען דער קירצסטער אויפ׳ן רעקארד אין דער גע־שיכטע פון מארד־פּראָצעסן אין ווייניפּעג. דער משפּט האט זיך אנגעפאנגען דאנער־שטאג און האט זיך פארענדיקט שבת אינ־דערפרי. די רעדע פון דעם קאונסיל, די קלאגע פון דעם ריכטער, און דער דזשורים אורטייל האט אלץ צוזאמען גערעדערט ווייניקער פון א שטונדע צייט.

דזשאן סטריב האט ביים פּראָצעס גע־פּרואוט לייקענען אז ער זאָל האבן געגעבן א סטייטמענט צו דער פאליציי און ער האט באהויפּטעט אז ער ווייס ניט פון וואס צו זאגן וועגן דעם וואס עס האט פאסירט מיט די דריי קינדער. ער האט אינגאנצן, האט ער געזאגט, פארלארן זיין פארשטאנד זינט דעם 19טן מאי, וועגן מרס. וואלטערס האט אים געווארנט ער זאָל פארלאזן איר היים און ער זאָל פאר זיך זוכן אן אנדער פלאץ, אבער א ספּעצי־אליסט א דאקטאר האט אים אונטערזוכט און ער האט דערקלערט אין גערוכט אז סטריב איז ביים פולן פארשטאנד און, אז ער זוכט בלויז צו אפּנארן מיט זיין דער־קלערונג אז ער געריינקט נארנישט.

דאס גערוכט האט אויף באשלאסן אז סטריב האט זיך פריוויליק מודה געווען פאר דער פאליציי, אז ער איז באאנגען דעם דרייפאכן מארד.

צוויי טויט, פינף פארוואונדעט אין וואך - ענד עקסידענטן

א פרוי און א יונגער בחור זיינען טויט, און פינף זיינען פארוואונדעט, ווי א רע־זולטאט פון פארקער עקסידענטן אויף די וועגן ארום וויניפּעג נעכטן.

מרס. דזש. א. וואוד, 75 מעלראוז עווע., טראנסקאנא, איז שטערבלאך פארוואונ־דעט געווארן, ווען דער אוטומאביל איז וועלכן זי איז געפאָרן זונטאג אוונט, מיט נאך 6 פערזאן, האט זיך איבערגעקערט ארום דונאלד. דער אוטומאביל, געטריבן פון וו. א. סטיל, טראנסקאנא, האט זיך איבערגעקערט אין קאנאווע. מר. און מרס. סטיל זיינען פארוואונדעט געווארן, אבער די דריי קינדער וואס זיינען מיט זיי מיט־געפאָרן זיינען ארויס אומבאשעדיקט. מרס. וואוד האט געלעבט בלויז א פאר מינוט נאכ׳ן עקסידענט.

דער צווייטער עקסידענט, מיט 1 טויט און דריי פארוואונדעטע, האט פּאסירט אין וויניפּעג ביטש. דער טויטער איז בערט פעני, 22 יאר, פון וויניפּעג. די פארוואונ־דעטע זיינען: מיס עטל ראדוויי, זיין כלה, וואלטער ראדוויי, איר ברודער, און אסקאר פּאולין.

פעני האט געטריבן זיין קאר מיט דער שנעלקייט פון 30 מייל א שעה איבער נימ־לי־ווע, איילנדיק זיך צו א באל שפּיל. ארום מעקפערסאן עווע. אין וויניפּעג ביטש איז ביי אים אראָפּגעפלויגן די הוט פון קאפּ, און בעת עס האט געוואלט א כאפּ טאן די הוט, האט אימעצער פון די פאסאַ־זשירן א געשריי געטאן, אז דאָ דארף מען זיך פארקירעווען. ער האט זיך שנעל א קעלר געטאן צו מעקפערסאן עווע., און דער אוטומאביל האט זיך איבערגעקערט. פעני מיט אן איבערגעבראכענעם האלז, איז אין א קורצער צייט ארום געשטארבן.

וואָס אויף דער וועלט קאָן פאָרלויפן

נאָך עטלאָכע אזעלכע קליענטן און ער זעט באַנקראָטירן

געשעפטן זיינען שלעכט, און יערער איינער זוכט עפּעס מיטלען צו צוציען קונים פאר זיין געשעפט.

האט זיך א מאנטרעאלער רעסטאָראַ־טאר געכאפּט פאר אזא פּלאן: ער האט אנאנסירט, אז ער וועט סערווירן מאָל־צייטן, וויפיל און וואס איינער קאן אויפעסן, פאר 60 סענט.

וואלט עס אים אונטער נארמאלע כאַ־רינגונגען געגאנגען ניט שלעכט. עס זיי־נען דאָ א סך מענשן וואס האבן ליב צו קאנען פריי אריינ׳אכל׳ען, און גע־שעפטן זיינען געווען גוט, ווייל פּראָ־דוקטן זיינען ביליק און דער דורכשניט־לאכער מענש, אפילו דער אכל׳ער, האט דאך סוף־כל־סוף ניט קיין גוטענעם מאָ־גען.

אבער דאָ פאלט צו אים אריין א חור־כער חברה־מאן, זעקס פוס הויך, מיט גאר א היבשן בייכל.

דעם באלעבאס פונ׳ם רעסטאראן איז איינגעפאלן דאס הארץ. אבער וואס קאן מען זיך העלפן, — ער האט דאך אליין איינגעלאדן . . .

מילא, אין א קורצער שעה האט יענער אריינגעפּאקט אין זיך: פיר פרוכט קאָק־טעילס, אכט קעלבערנע קאטלעטן מיט קארטאָפּל, אכט געאייזטע גלעזער טיי, פינף טעלער פראנצאזיזיש געבראטענע קארטאָפּל, פינף טעלער חזיר־פלייש מיט קארטאָפּל, צוויי טעלער ראסטביף, 2 טע־לער טאמייטע סאלאט און זעקס איי־קרימס.

דערנאך האט ער מיט א שמייכל גאָ־צאלט די 60 סענט און האט צוגעזאגט צו ווערן א שטענדיקער ״קאסטאמער״, — ס׳איז אים געפעלן . . .

דער רעסטאָראַטאר האט אפּגעווישט עס שוויס פון פּנים און האט אויס־געגוטשן דאס קארטל וואס האט אנאנסירט די 60־סענטיקע מאלצייטן, פון פעני־סטער.

* * *

דערוואוסט זיך אז איר סוואר־טראגט איז איר ברודער

א מאן איז אנומלט געקומען און אנ־געקלאפּט אין טיר פון מרס. דזשאן ר. שענק, אין סטראטפּארד, אנט., און האט געפרעגט, צי ער קאן ביי איר דיינען ״באָרד און רום״.

ער האט געקאנט. מען האט אפּגע־מאכט וועגן דעם פריין, ווי האט זיך אריינגעצוינן אין זיין צימער און האט זיך געמאכט בקוועס אין זיין נייער היים.

דערנאך האט מען זיך צערעדט, און — אהער, אהין, מרס. שענק געפינט אויס! אז איר קוואָרטיראנט איז אירער א ברודער.

דער מאן איז געווען פרעד וו. דענ־סטעדט, פון אקר־דיוועד, מאנ. מיט א 25 יאר צוריק איז ער אוועק פון דער איסט און באוועגט זיך אין דער וועסט, און פון דאן אז האט ער ניט געהאט קיין שום פארבינדונגען מיט זיין משפחה.

ערשט איצט האט ער זיך צופעליק באַ־געגנט מיט זיינער א שוועסטער, פון וועל־כער ער האט ניט געהערט פאר 25 יאר.

* * *

באנקיר שמועסט איין באנדיט ניט צו באדויבן אים

ס׳איז דאָ א באקאנטער שפּרוך קעגן א בייזן הונט ער זאָל ניט בייסן. דער חסרון איז, וואס דער הונט וואָרט ניט בייז מען זאגט אַ דעם שפּרוך.

עס קאן זיין, אז א סך באנדיטן וואלט מען געקאנט אפּריידן פון פארברעכנס, ווען זיי האבן נאר געדולד צו שטיין אין אויסהערן די דרשה פון זייער קרבן.

יערנפאלס איז די זאך געלונגען אנומלט מר. ס. פ. טשעבערלין, פארוואלטער פון נירטארנטער אפּטיילונג פון באנק אף מאנטרעאל.

ס׳איז געווען א פופצן מינוט איידער די באנק הא

THE ISRAELITE PRESS The only Jewish Newspaper in Western Canada.
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די "וואלן" אין די שטאטן און קאנאדע צום ציוניסטישן קאנגרעס

איב אמעריקאנער דעמאקראטיע איז א שם דבר אומעטום. האט עס נים קיין שייכות אפנים צו דער אמעריקאנער ציוניסטישער ארגאניזאציע. זי וויל זיך אפנים נים "באדערן" מיט קיין דעמאקראטיע. און אין דעם איינציקן פאל, ווען די ציוניסטישע מאסן, וואלטן געקאנט אויסדריקן זייערע מיינונגען און זייערע שטימונגען, — אין די וואלן צום ציוניסטישן קאנגרעס, — גיט מען זיי נים די דאזיקע געלעגנהייט.

אין די פאראייניקטע שטאטן אי זעם געווארן א מנהג, אז די דעלעגאטן צום ציוניסטישן קאנגרעס ווערן נים דערוויילט, נאר באשטימט פון דער לייטונג, דורך אן אפמאך מיט די אנפירער פון די אנדערע ריכטונגען. אבער סיי די לייטונג און סיי די אנפירער פון די גרופן מוזן נים דוקא פאר־שטעלן מיט זיך די געגניע אפשפיגלונג פון די שטימונגען פון די מיטגלידער, — שטימונגען, וועלכע קאנען אגב געענדערט ווערן מיט די ענדערונגען אין דער לאגע פון דער באוועגונג. בעת די פירער האבן בכלל שטענדיקע, פעסט־געשטעלטע מיינונגען.

אבער דאס איז נאך נים די ערגסטע זאך. עס איז דא אין דעם דאזיקן סיסטעם אן עלעמענט וואס דערשטיקט די באוועגונג און בארויבט זי פונם מאסן־כאראקטער און וואס זי האט געקאנט טראגן.

מען באקלאגט זיך אפט אויף דער פאסיווישער און גלייכגילטיקייט פון די ציוניסטישע מאסן אין אמעריקע. דאס איז אפשר איינע פון די אור־זאכן, פארוואס די ציוניסטישע לייטונג האט מורא דורכצופירן וואלן צום קאנגרעס. אבער וואס טוט די לייטונג צו באזיגן די דאזיקע פאסיווישע? עס זעם אויס, אז זי באמיט זיך, פארקערט, וואס מער באזייטיקן די בריי־טע מיטגלידערשאפט פון דער אקטיווער ארבעט און אפנעמען אזוי ביי איר וועלכן ס'איז אינטערעס צו דער באוועגונג.

אלץ וואס די אמעריקאנער ציוניסטישע לייטונג פאדערט פונם מיט־גליד, ווי דאס זעם אויס, איז צו געבן געלט פאר ציוניסטישע צוועקן. ער איז פאר איר בלויז די מעלקעדיקע כחמה, וואס דארף געבן די מיך, און דערמיט זיינען אירע פליכטן פארערלדיגט. פאקטיש באפרייט זי זיך פון אלע אנדערע פליכטן, כאטש אין טעאריע וועט דאס נים צוגעגעבן ווערן און מען פאדערט כלומר'שט ארבעט און טעטיקייט פון דער מיטגלידערשאפט.

די וואלן צום ציוניסטישן קאנגרעס וואלטן דא געקאנט ווערן א וויכ־טיקע פאסירונג אין דער ציוניסטישער וועלט, ווי אין איירא‌פע, ווען די מיטגלידערשאפט וואלט אין זיי פאראינטערעסירט ווערן. וואס מען האט דעם עולם זייער לייכט געקאנט פאראינטערעסירן, ביז צו ליידנשאפט, ארויספירנדיק די ציוניסטישע באוועגונג פון איר פאר־חלש'מן צושטאנד

א סך פון אונז געדיינקען די וואלן צום אמעריקאנער אדער צום קאנ־אדער אידישן קאנגרעס, — דער אינטערעס וואס דער עולם האט געהאט צו דער באוועגונג האט אויפגעגעהערט צו זיין אן אבסטראקטער ענין, און האט געפונען א לעבעדיקן אויסדריק אין די וואלן. דורך די וואלן האט די קאנגרעס באוועגונג באקומען איר מאסן־כאראקטער. די אמעריקאנער ציו־ניסטישע לייטונג וואלט זיך ווי באמיט אנצוהאלטן דעם אבסטראקטן כא־ראקטער פון דער באוועגונג. פארן דורכשניטלאכן מיטגליד, בארויבנדיק אים פון דער געלעגנהייט וואו ער וואלט געקאנט אקטיוו באטייליקן זיך אין איר און זאגן אין איר א דעה, — נים בלויז זיין דער פאסיווער ביישטייערער..

און ס'איז דא נאך א זייט צו דער פראגע: דער ברייטער עולם פילט, אז דער סיסטעם פון באשטימען די דעלעגאטן צום קאנגרעס איז נים אלע־מאל א ישר'דיקער. עס זעם אויס, און אפשר מיט רעכט, אז מען באַ־שטימט מענשן נים אזוי פאר זייערע לייסטונגען צו דער באוועגונג, ווי פאר זייערע לייסטונגען צו דער פארוואלטונג. פאר זייער לאיאליטעט צו איר אדער צו די פירער, און אפט אפשר פשוט דערפאר ווייל זיי וויסן דעם וועג ווי צו געפינען חן אין די אויגן פון די פירער.

פרישע כחות און פרישע אמביציעס ווערן אזוי דערשטיקט. זיי האבן נים די געלעגנהייט ארויסגעבראכט ווערן צום אויבערפלאך, וואס דעמאקרא־טישע וואלן זיי געגעבן. עס ווערט פארמאכט דער וועג פאר יונג בלוט, וואס וואלט אפגעקאנט די באוועגונג און אפשר גערעטעוועט זי פון דדאנעדיקער סטאגנאציע.

דער סיסטעם פון "באשטימען" דעלעגאטן צום ציוניסטישן קאנגרעס, אנשטאט זיי צו דערוויילן דורך דעמאקראטישע וואלן, איז א שעדלאכער פאר דער באוועגונג. ער האט געפירט צו דעם, אז אין דער אמעריקאנער ציו־ניסטישער וועלט זאל מען זיך אינטערעסירן מיט דעם קומענדיקן היסטרי־שען קאנגרעס א סך ווייניקער, ווי ערגען אנדערש. און דאס טוט אויך צום סוף אפרופן זיך אויך אויף די ציוניסטישע געלט זאמלונגען, וואס זיינען גע־ווארן ווי דער עיקר פון דער אמעריקאנער ציוניסטישער באוועגונג.

* * * *

קאנאדע בכלל טוט אין א סך זאכן נאך די פאראייניקטע שטאטן, — אפט וואו זי וואלט נים געדארפט נאכטאן... און אויך די קאנאדער ציוניס־טישע לייטונג מאכט נאך דעם אמעריקאנער ציוניסטישן סיסטעם פון באַ־שטימען אירע דעלעגאטן צום קאנגרעס, אנשטאט זיי צו דערוויילן.

אבער די קאנאדער ציוניסטישע באוועגונג האט נאך פארט פאר־דיס נים פון איר דעמאקראטישן כאראקטער, אין איז נאך נים אינ־נאנצן דערשטיקט געווארן פון "דיקטאטור", — אפשר טאקע צוליב די מער דעמאקראטישע גיינגונגען פונם פירער פון דער קאנאדער ציוניסטישער אר־גאניזאציע און זיין גרייטערן פאליטישן חוש.

דא איז עס דערפאר שיר נים געקומען צו א שפאלטונג אין דער ציוי־ניסטישער ארגאניזאציע, איבער די באשטימונגען. דער צענטראלער (אנטע־ריער) ראיאן, וועלכער האט פריער געהאט רייבונגען מיט דער לייטונג, איז געווען אונטערן איינדרוק, אז די לייטונג האט נים באשטימט זיין קאנדי־דאט (מר. וויסנאל) צום קאנגרעס, דערפאר וואס ער איז געווען איינער פון די "רעבעלן" קעגן דער לייטונג. די מאראנטער ציוניסטן האבן דערפאר גע־נעבן אן אולטימאטום צו דער לייטונג, אז זייער קאנדידאט זאל געשיקט ווערן צום קאנגרעס, און די לייטונג האט דעם אולטימאטום צורוקגעווארפן, האבן די מאראנטער ציוניסטן באשלאסן אפצושפאלטן זיך פון דער קאנאדער ציוניסטישער פעדעראציע און גרינדן אן אייגענעם פארבאנד פאר אנטעריא.

אין די אונטערהאנדלונגען האט מר. א. דזש. פרידמאן נים געקאנט באטייליקן זיך צוליב קראנקהייט. ווען ער האט אבער דערוואוסט זיך וועגן דעם ווי וויים די מחלוקת איז דערגאנגען האט ער פון זיין קראנקען־בעט אריינגעשיקט זיך און האט גע'פועל'ט, אז די פאדערונג פון די מאראנטער ציוניסטן זאל דערפילט ווערן. אים איז אזוי געלונגען, וואס זיינען גע־ווארן ווי דער עיקר פון דער אמעריקאנער ציוניסטישער באוועגונג.

אבער אט די פאסירונג דארף אויך דינען פאר א לעקציע, ווי שעד־לאך עס איז דער סיסטעם פון באשטימען דעלעגאטן. אנשטאט צו דערוויילן דורך דעמאקראטישע וואלן, איז א שעדלאכער זיי, וואס פאר אן איינדרוק די באשטימונגען קאנען מאכן אויף די אקטיווע־רע ציוניסטן וואס ווערן איינגערירט, און צו וועלכע שווערע רעזולטאטן דאס קאן פירן.

פאר קאנאדע, אמוויייניקסטנס, דארף דאס דינען ווי א לעקציע פאר דער צוקונפט.

די געשיכטע פון קאלאניזאציע אין מערב קאנאדע

פון י. בן־דוד

— 8 —

נאך מלחמה קאלאניזאציאנס פלענער

רעגירונגס פלענער

אויסער דעם פלאן צו באזעצן צוריק־געקומענע סאלדאטן אויף לאנד, זיינען נאך פיר רעגירונגס אונטערנעשטיצטע פלענער איינגעפירט געווארן נאך דער מלחמה. יעטווידער פון די פלענער איז דורכגעפירט געווארן אויפן סמך פון אן אפמאך צווישן די בריטישע און די קאנ־אדער רעגירונגען. און אין צוויי פון די פלענער זיינען אויך אריינגערעכנט גע־ווארן די פראווינציעלע רעגירונגען.

די פלענער זיינען:

1) דעם אלגעמיינעם אפמאך ווענ־רייזע קאסטן (דזשענעראל פאסטיידיש סקים).

2) דער "דריי טויזנט פאמיליע" פלאן ("בריטיש עמפייער טרי טאוזנט פעמילי סקים").

3) דער "ניו־בראנזוויק" פלאן.

4) דער פלאן צו באזעצן בריטישע אינג־לאנד אויף לאנד אין קאנאדע ("בריטיש באיעס לענד סעטלמענט סקים").

איר וועט באמערקן אז יעטווידער פון די פלענער איז אנרעניצט און איז נאר פאר דער הילף פון אימיגראנטן פון ענגלאנד, סקאטלאנד און נארדערן אייר־ערלאנד, און האט נים צוטאן מיט אי־מיגראנטן פון פרעמדע לענדער אדער מיט איינוואוינער פון קאנאדע גופא.

דער דזשענעראל פאסטיידזש אגרימענט

דער דזשענעראל פאסטערדזש אגרימענט איז א אפמאך צווישן דער בריטישער רעגירונג, דער קאנאדער רעגירונג און די שיף געזעלשאפטן וועלכער איז אונטער־געשריבן געווארן אין 1923. דאס איז געווען בעסער בעזוגנס אן אימיגראציאנס פלאן, ווי א קאלאניזאציאנס פלאן, ווייל עס האט זיך פארנומען נאר מיטן פונקט וועגן העלפן בריטישע אימיגראנטן מיט די רייזע קאסטן.

צום ערשטן פלעגט די בריטישע רע־גירונג אויסלייען געלט צו בריטישע דינסט מיידלאך, ניט פארהייראטע פארט ארבעטער און נאנצע פאמיליעס, וועלכע זיינען געפאָרן נאך קאנאדע באזעצן זיך אויף לאנד. אויסער די הלואות האבן די רעגירונגען אונטערגענומען צו דעקן די נאנצע רייזע קאסטן פאר מינדעריקע קינ־דער פון ענגלאנד און סקאטלאנד וועלכע ווערן בעבראכט נאך קאנאדע פון אנער־קענטע נעזעלשאפטן. די קאנאדער רעגי־רונג פלעגט קיין געלט ניט אנטלייען פאר דעם צוועק, און האט נאר אונטערגער־מען אויפצומאנען די געלדער פון די אימיגראנטן פאר דער בריטישער רעגי־רונג.

דער פלאן איז נאכדעם פארענדערט גע־ווארן און מען האט אויפגעהערט אויס־צונעבן הלואות פאר רייזע קאסטן. אנ־שטאט דעם האט מען נעמאכט א נייעם אפמאך לויט וועלכן די בריטישע רעגי־רונג האט געגעבן א סובסידיע פון פרצען דאלאר אין פופציק סענט צושטייער אויף די רייזע קאסטן פון פאסיקע בריטישע אימיגראנטן נאך קאנאדע. די קאנאדער רעגירונג האט זיך אונטערגענומען צו געבן א סובסידיע פון נאך פערצן דאלאר און פופציק סענט פאר יעדן בריטישן אימי־גראנט, און דער אימיגראנט אליין האט נעדארפט באצאלן פופצן דאלאר. די קא־נאדער און ענגלישע שיף געזעלשאפטן האַ־בען באווייליגט אנצונעמען די סומע פון פיר און פערציק דאלאר אלס באצאלט אינגאנצן פאר ים רייזע.

אין 1927 האט מען פארקלענערט די סומע וועלכע דער בריטישער אימיגראנט מוז אליין ביישטייערן אויף די רייזע קאסטן פון פופצן דאלאר אין דער ווירקונג אויף די רייזע קאסטן פון פאסיקע בריטישע אימיגראנטן נאך קאנאדע. די קאנאדער רעגירונג האט זיך אונטערגענומען צו געבן א סובסידיע פון פרצן דאלאר אין

טרינקט בעלס דושינדושער אייל אָרענדוש דריי באשטעלט א קייס היינט
BELL BOTTLING CO. (באַראַיציקי פרידער) PHONE 51 591

זינדיק בלוט

א חעכסס שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

פון א. ר.

(פאָרזעצונג)

א ווײַלע האָבן זיך ביידע אָנגעקוקט אַזוי און ענדלעך האָט דער יונגערמאַן אַרויסגעשעפּטשעט:

— מיט וואָלף?

פאַר ביטריס איז געשטאַנען דער יונגער גאָלד...

קאַפּיטל 9

דער פאַרשטעלטער

דערזעענדיק דעם יונגן גאָלד אַזוי פּלוצלונג, אַזוי אומדערוואַרטעט, איז ביטריס געווען אַזוי שטאַרק איבערראַשט, אַז זי איז אויף א ווײַלע געבליבן שטיין ווי פאַרגלייווערט און זי האָט געפילט א ווינדיקייט עפּעס צו זאָגן, אָבער עס האָט זיך ניט געהערט קיין וואָרט. זי איז אַלץ אַזוי געשטאַנען אַנהאַלטנדיק זיך מיט איין האַנט אַן טיש, האָט געפינטלט מיט די קלאָרע אויגן און אויפן פּנים איז איר געווען אויסגעגאַנגען א ווייטאָ. עס האָט אויסגעזען אַז זי שטרייבט זיך אָן כדי זיך אַליין צו איבערצייגן, אַז זי זעט דעם יונגן גאָלד אין דער ווירקלעכקייט אַז עס איז ניט קיין חלום. זי האָט איינגעגעבן אירע בליקן אין זיין פּנים: יאָ, עס איז גאָלד. דער זעלבער יונגער גאָלד מיט דעם זעלבן ליכן פּנים: ער איז נאָר פאַר דער צייט, וואָס זי האָט אים ניט געזען, געווען ברייטער, פעסטער, אָבער נאָך שלאַנקער. זיין פּנים איז געווען ענערגישער, זיין בליק דורכדרינגענדער און די שטריכן אויף זיין געזיכט שאַרפער. אָבער דאָס איז אַ ! גאָלד ! עס איז דער וואָס האָט דער ערשטער גע־פאַנגען איר מיידלשן האַרץ. עס איז דער וואָס האָט דער ערשטער אוועקגענומען דעם שלאָף פון איר אַן אַז זיין געשטאַלט איז געשטאַנען פאַר אירע אויגן און זיך ניט אָפּגעטאָן פון איר; עס איז דער, נאָך וועמען בײַנקס שוין אַזוי לאַנג איר האַרץ, נאָך וועמען אַלע אירע גלידער גאָרן און לעכצן. זי האָט שוין לאַנג געהאַט באַשלאָסן אים צו זוכן און צו געפינען, בלויז די געשעענישן מיט סעמ'ען, דאָס ברודער פאַסירט, האָבן איר ביז אַהער געשטערט און אָפּגעהאַלטן איר פלאַן אים צו געפינען.. איצט אָבער שטייט ער פאַר איר ! אומגעריכט האָט ער זיך אָפּגעוווכט, אַזוי אומדערוואַרטעט האָט זי אים געפונען. די בײַנקשאַפט אירע, די געפיל אירע, האָבן זיך אַזוי צעשרייט אין איר, אַז איר האָט אַרומגעכאַפּט א היי־סער ווילן צו לויפן צו אים, פאַלן אים אויפן האַלז און זיך צעוויינען . . . אָבער — זי האָט זיך גלייך באַהערשט און זי האָט געצוימט אירע געפילן, טראַכטנ־דיק:

— ניין . . . נישט איצט — איצט איז ניט די צייט פאַר דעם.

זי האָט זיך אָנגעשטרייפנט און זי האָט ענדלעך אַרויסגעשעפּטשעט:

— גאָלד? מר גאָלד ! !

— יאָ, דאָס בין איך.

גאָלד האָט געמאַכט א טראַט געגע־טער צו איר, אָבער — ער האָט זיך אויף גלייך צוריקגעהאַלטן. ער איז געווען בלייך און ער האָט זיך דערפילט אַן גרויס פאַרלעגנהייט; ערשט איצט האָט ער מיט גרויס איבערראַשונג דערזעען ווי ביטריס זעט אויס, ווי זי איז פאַרגע־דערט; געשווינדענע האָר און געפאַרבטע פאַנען איר מיידלשן האַרץ. עס איז דער וואָס האָט דער ערשטער אוועקגענומען דעם שלאָף פון איר אַן זיין געשטאַלט איז געשטאַנען פאַר אירע אויגן און זיך ניט אָפּגעטאָן פון איר; עס איז דער, נאָך וועמען בײַנקס שוין אַזוי לאַנג איר האַרץ, נאָך וועמען אַלע אירע גלידער גאָרן און לעכצן. זי האָט שוין לאַנג געהאַט באַשלאָסן אים צו זוכן און צו געפינען, בלויז די געשעענישן מיט סעמ'ען, דאָס ברודער פאַסירט, האָבן איר ביז אַהער געשטערט און אָפּגעהאַלטן איר פלאַן אים צו געפינען.. איצט אָבער שטייט ער פאַר איר ! אומגעריכט האָט ער זיך אָפּגעוווכט, אַזוי אומדערוואַרטעט האָט זי אים געפונען. די בײַנקשאַפט אירע, די געפיל אירע, האָבן זיך אַזוי צעשרייט אין איר, אַז איר האָט אַרומגעכאַפּט א היי־סער ווילן צו לויפן צו אים, פאַלן אים אויפן האַלז און זיך צעוויינען . . . אָבער — זי האָט זיך גלייך באַהערשט און זי האָט געצוימט אירע געפילן, טראַכטנ־דיק:

— ניין . . . נישט איצט — איצט איז ניט די צייט פאַר דעם.

זי האָט זיך אָנגעשטרייפנט און זי האָט ענדלעך אַרויסגעשעפּטשעט:

— גאָלד? מר גאָלד ! !

— יאָ, דאָס בין איך.

גאָלד האָט געמאַכט א טראַט געגע־טער צו איר, אָבער — ער האָט זיך אויף גלייך צוריקגעהאַלטן. ער איז געווען בלייך און ער האָט זיך דערפילט אַן גרויס פאַרלעגנהייט; ערשט איצט האָט ער מיט גרויס איבערראַשונג דערזעען ווי ביטריס זעט אויס, ווי זי איז פאַרגע־דערט; געשווינדענע האָר און געפאַרבטע פאַנען איר מיידלשן האַרץ. עס איז דער וואָס האָט דער ערשטער אוועקגענומען אַלס אַזעלכע. עפּעס איז אים איצט אויסגעקומען: עס איז יאָ ביטריס און דאָך איז ניט ביטריס . . .

דער שעף וואָס איז געשטאַנען דערביי און ער האָט נייגעריק־צוגעקוקט די שטר־מע סצענע, וואָס איז צווישן זיי פאָרגע־קומען, האָט ענדלעך א פרעג געטאָן:

— דושאַ, איר קאָנט זיך? איר קאָנט די דאָזיקע פריילין?

— האַ? צי מיר קאָנען זיך — נע־וויס קאָנען מיר זיך . . . — האָט גאָלד־אַרויסגעשטאַמלט — מיר זיינען צוזאַמען אין סקול געגאַנגען . . . . א שיינע פּראָ־נע צי מיר קאָנען זיך? !

ביטריס האָט זיך אויף אָפּגערופן:

— מיר זיינען באַפריינדעט פון אונ־זער קינדהייט אַן

— אויב אַזוי — האָט דער שעף זיך אָפּגערופן — איז עס דאָך א גלענצנדער צופאַל . . . ס'איז געוויס זייער גוט וואָס איר זייט ניט קיין ווילד פרעמדע.... ס'איז איז זייער גוט

און ער האָט זיך צעשמייכלט

— דערלויבט מיר . . . איך פאַרשטיי דאָך גאָר ניט. האָט גאָלד געפרעגט מיט וואונדער — וועגן וואָס רעדט איר?

— געוויס פאַרשטייט איר ניט . . . אייך איז דאָך נאָך ניט באַוואוסט צוליב וואָס איך האָב אייך גערופן . . איר ווייסט דאָך נישט וואָס פאַר א ראָלע אייך שטייט פאַר צו שפּילן.

— א ראָלע? וואָס זאָל עס באַדייטן?

— וואָס פאַר א ראָלע?

— נו, לאָמיר זאָגן די ראָל פון דער פריילינס חתן.

— א חתן? וואָס הייסט?

— וואָס זשע? עס שטייט אייך ניט אָן? — האָט דער שעף געשמייכלט.

— אָבער איך פאַרשטיי דאָך גאָר נישט?

גאָלד האָט באַקומען א דערשראָק; פּנים, ביטריס האָט זיך פאַרשעמט און דער שעף איז געווארן ערנסט און ער האָט געזאָגט:

— וואָס זייט איר אַזוי דערשראָק, דזשאַ? פריער הערט אויס וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך, נאָכדעם וועט איר אַלץ פאַרשטיין — קומט זעצט זיך — ס'איז זייער א וויכטיקער ענין. הערט זיך צו מיט קאָפּ.

אַלע דריי האָבן זיך געזעצט. אָבער אַ גאָלד און אַ ביטריס זיינען צעטומלט און אויבערראַשט. זייערע בליקן זיינען געווען בלאַנדזשיקע און אַנטרואיקע.

— נו, אַרואיקט אייך — האָט דער שעף ערנסט געזאָגט און ער האָט זיך גלייך געוועגדעט צו ביטריס: איצט זייט אַזוי גוט און דערציילט פאַר אים איבער דעם פלאַן, און אויף אים פאַלט דער גורל דעם פלאַן דורכצופירן

א ווײַלע האָט ביטריס געשווינג און זי האָט זיך באַמיט צוזאַמענגענומען אירע געדאַנקען. זי איז גלייך געקומען צו זיך. איר איז געלונגען זיך צו באַרואיקן. וואָ־רום: זי האָט זיך דערמאָנט נאָך וואָס איינגעלאָך זי איז אַהער אָנגעקומען. איצט איז ניט קיין צייט זיך אונטערצוגעבן די אייגענע געפילן און שטימונגען. איצט איז ניט קיין צייט זיך צוצוהערן צו דער איינענער בײַנקשאַפט — א מ ע נ ש — לאָך לעבן שטייט בײַם ברעג פון א תהום, און דער מעגש איז ניט קיין פרעמ־דער — ס'איז איר ברודער ! איר ברו־דער איז פאַר'משפּט אומגעבראַכט צו ווערן, אויסציהויכן זיין יונג לעבן אויפן עלעקטריק טשער און — נישט פאַר זיי־נע זינד, נאָר פאַר די זינד פון אַן אויס־וואורף, א פאַרברעכער, וואָס נייט זיך אַרום פּוסט און פאַס; זי האָט זיך דער־מאָנט סעמ'ס געשטאַלט ווי ער האָט אויס־געזען אין דעם מאָמענט ווען ער האָט דערהערט זיין שרעקלאַכן פסקדין. ווי ער האָט אויסגעשטרעקט די הענט אַזוי הילפ־לאָז; אַזוי דערשראָקן. איצט וואו איז ער? איצט זיצט ער אַן עלנטער, א פאַר־ליפן . . . קיין מאָל האָט ער זי ניט געזען אַלס אַזעלכע. עפּעס איז אים איצט אויסגעקומען: עס איז יאָ ביטריס און דאָך איז ניט ביטריס . . .

דער שעף וואָס איז געשטאַנען דערביי און ער האָט נייגעריק־צוגעקוקט די שטר־מע סצענע, וואָס איז צווישן זיי פאָרגע־קומען, האָט ענדלעך א פרעג געטאָן:

— דושאַ, איר קאָנט זיך? איר קאָנט די דאָזיקע פריילין?

— האַ? צי מיר קאָנען זיך — נע־וויס קאָנען מיר זיך . . . — האָט גאָלד־אַרויסגעשטאַמלט — מיר זיינען צוזאַמען אין סקול געגאַנגען . . . . א שיינע פּראָ־נע צי מיר קאָנען זיך? !

ביטריס האָט זיך אויף אָפּגערופן:

— מיר זיינען באַפריינדעט פון אונ־זער קינדהייט אַן

— אויב אַזוי — האָט דער שעף זיך אָפּגערופן — איז עס דאָך א גלענצנדער צופאַל . . . ס'איז געוויס זייער גוט וואָס איר זייט ניט קיין ווילד פרעמדע.... ס'איז איז זייער גוט

און ער האָט זיך צעשמייכלט

— דערלויבט מיר . . . איך פאַרשטיי דאָך גאָר ניט. האָט גאָלד געפרעגט מיט וואונדער — וועגן וואָס רעדט איר?

— געוויס פאַרשטייט איר ניט . . . אייך איז דאָך נאָך ניט באַוואוסט צוליב וואָס איך האָב אייך גערופן . . איר ווייסט דאָך נישט וואָס פאַר א ראָלע אייך שטייט פאַר צו שפּילן.

— א ראָלע? וואָס זאָל עס באַדייטן?

— וואָס פאַר א ראָלע?

— נו, לאָמיר זאָגן די ראָל פון דער פריילינס חתן.

— א חתן? וואָס הייסט?

— וואָס זשע? עס שטייט אייך ניט אָן? — האָט דער שעף געשמייכלט.

— אָבער איך פאַרשטיי דאָך גאָר נישט?

גאָלד האָט באַקומען א דערשראָק; פּנים, ביטריס האָט זיך פאַרשעמט און דער שעף איז געווארן ערנסט און ער האָט געזאָגט:

— וואָס זייט איר אַזוי דערשראָקן, דזשאַ? פריער הערט אויס וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך, נאָכדעם וועט איר אַלץ פאַרשטיין — קומט זעצט זיך — ס'איז זייער א וויכטיקער ענין. הערט זיך צו מיט קאָפּ.

אַלע דריי האָבן זיך געזעצט. אָבער אַ גאָלד און אַ ביטריס זיינען צעטומלט און אויבערראַשט. זייערע בליקן זיינען געווען בלאַנדזשיקע און אַנטרואיקע.

— נו, אַרואיקט אייך — האָט דער שעף ערנסט געזאָגט און ער האָט זיך גלייך געוועגדעט צו ביטריס: איצט זייט אַזוי גוט און דערציילט פאַר אים איבער דעם פלאַן, און אויף אים פאַלט דער גורל דעם פלאַן דורכצופירן

א ווײַלע האָט ביטריס געשווינג און זי האָט זיך באַמיט צוזאַמענגענומען אירע געדאַנקען. זי איז גלייך געקומען צו זיך. איר איז געלונגען זיך צו באַרואיקן. וואָ־רום: זי האָט זיך דערמאָנט נאָך וואָס איינגעלאָך זי איז אַהער אָנגעקומען. איצט איז ניט קיין צייט זיך אונטערצוגעבן די אייגענע געפילן און שטימונגען. איצט איז ניט קיין צייט זיך צוצוהערן צו דער איינענער בײַנקשאַפט — א מ ע נ ש — לאָך לעבן שטייט בײַם ברעג פון א תהום, און דער מעגש איז ניט קיין פרעמ־דער — ס'איז איר ברודער ! איר ברו־דער איז פאַר'משפּט אומגעבראַכט צו ווערן, אויסציהויכן זיין יונג לעבן אויפן עלעקטריק טשער און — נישט פאַר זיי־נע זינד, נאָר פאַר די זינד פון אַן אויס־וואורף, א פאַרברעכער, וואָס נייט זיך אַרום פּוסט און פאַס; זי האָט זיך דער־מאָנט סעמ'ס געשטאַלט ווי ער האָט אויס־געזען אין דעם מאָמענט ווען ער האָט דערהערט זיין שרעקלאַכן פסקדין. ווי ער האָט אויסגעשטרעקט די הענט אַזוי הילפ־לאָז; אַזוי דערשראָקן. איצט וואו איז ער? איצט זיצט ער אַן עלנטער, א פאַר־פאָלגן איר מיידלשן האַרץ. עס איז דער וואָס האָט דער ערשטער אוועקגענומען אַלס אַזעלכע. עפּעס איז אים איצט אויסגעקומען: עס איז יאָ ביטריס און דאָך איז ניט ביטריס . . .

דער שעף וואָס איז געשטאַנען דערביי און ער האָט נייגעריק־צוגעקוקט די שטר־מע סצענע, וואָס איז צווישן זיי פאָרגע־קומען, האָט ענדלעך א פרעג געטאָן:

— דושאַ, איר קאָנט זיך? איר קאָנט די דאָזיקע פריילין?

— האַ? צי מיר קאָנען זיך — נע־וויס קאָנען מיר זיך . . . — האָט גאָלד־אַרויסגעשטאַמלט — מיר זיינען צוזאַמען אין סקול געגאַנגען . . . . א שיינע פּראָ־נע צי מיר קאָנען זיך? !

ביטריס האָט זיך אויף אָפּגערופן:

— מיר זיינען באַפריינדעט פון אונ־זער קינדהייט אַן

— אויב אַזוי — האָט דער שעף זיך אָפּגערופן — איז עס דאָך א גלענצנדער צופאַל . . . ס'איז געוויס זייער גוט וואָס איר זייט ניט קיין ווילד פרעמדע.... ס'איז איז זייער גוט

און ער האָט זיך צעשמייכלט

— דערלויבט מיר . . . איך פאַרשטיי דאָך גאָר ניט. האָט גאָלד געפרעגט מיט וואונדער — וועגן וואָס רעדט איר?

— געוויס פאַרשטייט איר ניט . . . אייך איז דאָך נאָך ניט באַוואוסט צוליב וואָס איך האָב אייך גערופן . . איר ווייסט דאָך נישט וואָס פאַר א ראָלע אייך שטייט פאַר צו שפּילן.

— א ראָלע? וואָס זאָל עס באַדייטן?

— וואָס פאַר א ראָלע?

— נו, לאָמיר זאָגן די ראָל פון דער פריילינס חתן.

— א חתן? וואָס הייסט?

— וואָס זשע? עס שטייט אייך ניט אָן? — האָט דער שעף געשמייכלט.

— אָבער איך פאַרשטיי דאָך גאָר נישט?

גאָלד האָט באַקומען א דערשראָק; פּנים, ביטריס האָט זיך פאַרשעמט און דער שעף איז געווארן ערנסט און ער האָט געזאָגט:

— וואָס זייט איר אַזוי דערשראָקן, דזשאַ? פריער הערט אויס וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך, נאָכדעם וועט איר אַלץ פאַרשטיין — קומט זעצט זיך — ס'איז זייער א וויכטיקער ענין. הערט זיך צו מיט קאָפּ.

אַלע דריי האָבן זיך געזעצט. אָבער אַ גאָלד און אַ ביטריס זיינען צעטומלט און אויבערראַשט. זייערע בליקן זיינען געווען בלאַנדזשיקע און אַנטרואיקע.

— נו, אַרואיקט אייך — האָט דער שעף ערנסט געזאָגט און ער האָט זיך גלייך געוועגדעט צו ביטריס: איצט זייט אַזוי גוט און דערציילט פאַר אים איבער דעם פלאַן, און אויף אים פאַלט דער גורל דעם פלאַן דורכצופירן

א ווײַלע האָט ביטריס געשווינג און זי האָט זיך באַמיט צוזאַמענגענומען אירע געדאַנקען. זי איז גלייך געקומען צו זיך. איר איז געלונגען זיך צו באַרואיקן. וואָ־רום: זי האָט זיך דערמאָנט נאָך וואָס איינגעלאָך זי איז אַהער אָנגעקומען. איצט איז ניט קיין צייט זיך אונטערצוגעבן די אייגענע געפילן און שטימונגען. איצט איז ניט קיין צייט זיך צוצוהערן צו דער איינענער בײַנקשאַפט — א מ ע נ ש — לאָך לעבן שטייט בײַם ברעג פון א תהום, און דער מעגש איז ניט קיין פרעמ־דער — ס'איז איר ברודער ! איר ברו־דער איז פאַר'משפּט אומגעבראַכט צו ווערן, אויסציהויכן זיין יונג לעבן אויפן עלעקטריק טשער און — נישט פאַר זיי־נע זינד, נאָר פאַר די זינד פון אַן אויס־וואורף, א פאַרברעכער, וואָס נייט זיך אַרום פּוסט און פאַס; זי האָט זיך דער־מאָנט סעמ'ס געשטאַלט ווי ער האָט אויס־געזען אין דעם מאָמענט ווען ער האָט דערהערט זיין שרעקלאַכן פסקדין. ווי ער האָט אויסגעשטרעקט די הענט אַזוי הילפ־לאָז; אַזוי דערשראָקן. איצט וואו איז ער? איצט זיצט ער אַן עלנטער, א פאַר־

הייסע ליבע דורך עלעקטרישן אייז באָקס

וואָס טוט א מאַן, ווען דאָס ווייב איז אים טייער און ליב, זעט ווי זי גלישט זיך באַרג אַראָפּ און ער וויל זי ניט פאַרלירן?

וואָס טוט א מאַן, ווען ער זעט אַז זיין ווייב איז צו פריינטלאַך צו אייזמאַן, און דער אייזמאַן איז צו פריינטלאַך צו זיין ווייב? וואָס זאָל ער טאָן ווען א פאַרדאַכט גנב'עט זיך אריין אין זיין האַרצן און ער ווייסט ניט ווי אַזוי דעם פאַרדאַכט פון דאַרטן צו פאַרטרייבן?

אַזא פאַל האָט פּאַסירט מיט א ביז־נעסמאַן פון אַרום פילאַדעלפיע.

דער דאָזיקער ביזנעסמאַן, א מענש שוין אין די מיטעלע יאָרן, האָט אין מאַל, אין א פרימאָרגן, באַמערקט ווי זיין ווייב איז שטאַרק פאַרטיפט אין א שמועס מיט דעם מאַן וואָס בריינגט זיי אייז יערן פרימאָרגן, אַזוי ווי אַזעל־כע זאַכן פּאַסירן אָפט, און ניט נאָר מיט זיין ווייב, נאָר מיט א סך אַנדערע ווייבער, און ניט נאָר מיט דעם אייז־מאַן, נאָר אויך מיט דעם פּרוכטמאַן, מיט דעם מילכמאַן, מיט דעם בוטשער און מיט דעם בעקער — האָט דער מאַן דערפאַר זיך שטאַרק צונעהערט צו דעם דאָזיקן שמועס און ער האָט באַלד פאַר־געסן אַז דעם.

אָבער אין א פּאָר טעג אַרום האָט ער ווידער באַמערקט אַז זיין ווייב האָט זיך אריינגעלאָזט אין א טיפן שמועס מיט דעם אייזמאַן. דאָס מאָל האָט עס אים שוין אויפגערעגט אַביסל. ניט אַזוי וואָס זי האָט אַרויסגעוויזן אַזוי פיל אויס־מערקזאַמקייט דעם אייזמאַן, ווי דאָס וואָס זי האָ טדערווייל פאַרגעסן צו צו־גרייזן ברעקפעסט פאַר אים און ער האָט דערווייל אויפן אייז־מאַן. ער איז געשעפּטיקט אין זיין געשעפט. זייענדיק אַזוי אויפגערעגט, האָט ער דערווייל געכאַפּט אויף זיך א קוק אין שפּיגל אין ער האָט דערזעען אַז זיין פּנים איז געקריטיקט מיט די האָר זיינען גרוי, און ניט נאָר דאָס, נאָר אויך, אַז זיין ווייב, וועלכע איז מיט עס־לאָכע יאָר אינגער פאַר אים, איז בלוי־עגד שיין אַן געזונט, און אַז זי לאַכט, באַוויזט זי אירע ווייסע, שאַרפע צייַן און עס ווערט איר צוויי הן גריבלאַך אין די פּולע באַקן.. ער האָט אויך באַ־מערקט אַז דער אייזמאַן איז יונג, גע־זונט און קרעפטיק אַן אַז די מעגלאַכ־קייט שפּרינגט ביי אים פון די אויגן אַרויס.

דאָס מאָל האָט דער מאַן זיך ערנסט פאַרטראַכט וועגן דעם דאָזיקן שמועס צווישן זיין ווייב און דעם אייזמאַן, און ער האָט ערנסט א קלער געטאָן וועגן דעם, צו וואָס אַזעלכע שמועסן קאָנען פירן. ער האָט פאַרשטאַנען, אַז וועגן ער וועט אַרויסוויזן זיי ווייב אַז די דאָזי־דערמיט גאָר ערגער מאַכן. ער האָט גע־טאָן א קליינקייט; איין מאָל אין אַ אָוונט, וועגן ער איז געקומען אַהיים, האָט ער זיין ווייב איבערראַשט מיט דער בשורה, אַז ער האָט איר געקויפט א מתנה. וואָס אַזוינס איז דאָס פאַר מת־נה — אַן אייז־באַקס. וואָס נאָר פּלוצ־לונג אַן אייז־באַקס? מיר האָבן דאָך אַן אייז־באַקס? — האָט דער מאַן איר געגעבן צו פאַרשטיין, אַז דאָס איז ניט גלאַט אַזוי אַן אייז־באַקס, נאָר אַן אייז־באַקס און עלעקטריש. אַן אייז־באַקס וואָס מאַכט אַליין אייז, אַן אייז־באַקס צווייפלטער און פילט דעם טויט איבער זיין קאָפּ. ניין, ניט קיין צייט צו טראַכ־טען פון ביינקשאַפט און גאָרנוג. איצט דאַרף זיך ראַטעווען איר ברודער, איצט איז דאָס די איינציקע אויפגאַבע אירע.

זי האָט זיך דערביבער גלייך באַרואיקט און זי האָט גענומען דערציילן:

— אפשר איז דאָס אייף באַקאַנט שוין, נאָר מיט מיין ברודער האָט פּאַסירט א שרעקלאַך אומגלייק.

—מיט וועמען מיט בענדזשאַמינען? האָט גאָלד א פרעג געטאָן.

— ניין, מיט סעמ'ען.

— מיט דעם יונגן ברודער?

— יאָ, מיט אים. ער איז אומשלדיק פאַר'משפּט געווארן צום טויט.

— צום טויט? פאַרוואָס?

— פאַר א מאָרד — מען האָט אים באַ־שולדיקט אין מאָרד.

גאָלד איז שטאַרק בלייך געווארן און אויף זיין פּנים האָט זיך באַוויזן דערשטוי־נונג און שרעק.

ביטריס האָט איצט לאַנגזאַם און רו־איק די גאַנצע געשיכטע ווי דאָס איז פאַרגעקומען ווי דאָס האָט זיך פאַרלאָ־ן. זי האָט אים דערציילט אַלץ פּינקטלאַך און מיט א סדר. גאָלד איז געווען אַן אַנגעשטרייפנטער און א בערודערטער און ער האָט זיך צוגעהערט מיט גרויס אויפ־מערקזאַמקייט. זי דאָך וואָס זי האָט דערציילט. ער האָט קיין אַנדערע ווערטער אין דאָס אַלץ געווען אַן אַנגעשטרייפנטער מיט דעם בוטשער, מיט דעם מילכמאַן, מיט דעם בעקער — האָט דער מאַן דערפאַר זיך שטאַרק צונעהערט צו דעם דאָזיקן שמועס און ער האָט באַלד פאַר־געסן אַז דעם.

דער סוף איז געווען, אַז דער מאַן האָט אַזוי לאַנג געוואַרט, געפאַרשט און נאָכגעשפּירט, ביז ער איז געווען גע־ליבע פון א ווייב צו דעם אייזמאַן.

עלקס טשאַריטי קאַרניוואַל עפנט זיך היינט

צום פינפטן נאָכמיטאָג וועלן אַלע קינדער פון די פאַרשיידענע היימען און אינסטי־טוציעס זיין די געסט פון די עלקס, און מיך פאַרהיטן פון טראַבל, איך האָב ניט געוואָלט פאַרלירן מיין ווייב, וועלכע איך האָב ליב, און איך האָב ניט געוואָלט אַז מיין היים זאָל צעבראָכן ווערן, אָבער דאָס אַלץ האָט ניט געהאָלפן. מיין ווייב האָט אָפּן דערקלערט, אַז זי "קערט" מער ניט פאַר מיר — אַז זי האָט מיר ניט ליב, און אַז זי וויל מער ניט מיין ווייב זיין . . . ."

דאָס ווייב ווידער, האָט ניט געלייקנט די אַלע מעשיות אַז זי פאַרברייענט מיטן אייזמאַן, כאָטש קיין איין דאָרף זי שוין ביי מער נישט קויפן, אָבער אין דער זעלבער צייט, האָט זי געזאָגט, האָט זי רוקא יאָ ליב איר מאַן. ניט מער, האָט זי געזאָגט וואָס דער מאַן אַליין איז שוין אביסל מיד פון איר, און סאָ'ס א סברא, אַז ער האָט געווארפן אַן אויג אויף אייר־נער פון זייערע שכנות.

אַזוי צי אַזוי, צי זאָגט אמת דער מאַן אָדער די פרוי, יעדנפאַלס האָט די גע־שיכטע באַוויזן, אַז מיט עלעקטרישן אייז קאָן מען ניט לעשן און קילן די הייצע פון א ווייב צו דעם אייזמאַן.

רעדזשיינע

רעדזשיינע

רעדזשיינע

סייל פּאַסטערס

געמאַכט

אין 24 שעה

שיין און צוציענד

ביי

"דאָס אידישע וואָרט"

מיר האָבן אַן אויסוואַל פון הונדערטער קאָטס פון די לעצטע צייכענונגען צו באַצירן די פּאַסטערס

מיר טוען די גאַנצע אַרבעט

שיקט אונז בלויז אַריין די פּרייזן פון די אַרטיקלען וועלכע איר ווילט אַרויס־שטעלן אויפן סייל — און מיר טוען שוין פאַר אייך דאָס איבעריקע

שרייבט אין וועלכער שפּראַך איר ווילט צו

THE ISRAELITE PRESS LIMITED

165 Selkirk Ave. Phones: 52 213 - 55 409

Doctors' Directory דאָקטוירים

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	**דר. ס. דוש. בערמאַק**, 834 מיין סטריט אפּיס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	**דר. דוש. ברענער**, 402 סעלקירק עוועניו אפּיס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30 DR. J. BRENER
26 947	53 422	**דר. א. גוטמאַן**, 714 טראַנסטאַ דזשעוו. טראַסט בלדג. 283 פּאַרטעדזש עוועו., קאָר. סמיט אפּיס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אַפּאַינטמענטס DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429	**דר. ס. דושאַוויש**, 404 באַיד בילדינג שטונדן: 11—12 און 3—6 און ביי אַפּאַינטמענטס DR. SIMON JAUVOISH
26 600	28 153	**דר. ה. הערשפילד**, 576 מיין סט. קאָר. אַלעקסאַנדער עוו. אפּיס שטונדן: 11—1, 2—5 און 7—9 DR. H. HERSHFIELD
52 744	51 772	**דר. כ. א. וויקטאָר**, קאָר. סעלקירק און סאַלטער (אויבער דער באַנק) אפּיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. B. A. VICTOR
53 181	53 181	**דר. י. פּערלמאַן**, 291 בראָאַדוועי, קאָר. משאַרלס אפּיס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN
54 866	51 968	**דר. ס. קאָבריינסקי**, סוויט 2 קראַסנאָ בלאָק (מיין און דאַפּערין עוועניו) אפּיס שטונדן: 3—5 און 6.30—8 DR. S. KOBRINSKY
24 480	49 763	**דר. מעקס רייזי**, (עקס רעי) 283 פּאַרטעדזש, קאָר. סמיט (100 טראַנסטאַ דזשעוו. טראַסט בלדג.) לענג איסלאַנד שטונדן: פון 2—6 אַוונט און ביי אַפּאַינטמענטס DR. MAX RADY
53 915	52 614	**דר. סעם ראָדין**, ראָיאַל בענק בילדינג (מיין און סעלקירק) אפּיס שטונדן: 3—4 און 6—8 DR. SAM RODIN
88 916	59 473	**דר. א. ל. שובין**, אפּיס שטונדן 11—12 און 2—6 אפּיס: בענק אָף קאַמערס בלדג., מיין און אַלעקסאַנדער רעזידענס: 375 מאַקריי עוועו. DR. A. L. SHUBIN
		אויגן, אויערן, נאָז און האַלז
29 110	51 848	**דר. י. ה. בעקמאַן**, 613 באַיד בילדינג DR. J. H. BECKMAN
24 465	51 359	**דר. ד. מ. דושענאָף**, 830-2 סאַמערסעט בלאָק DR. D. M. GENOFF
		קינדער קראַנקהייטן
88 013	53 320	**דר. ה. מעדאָווי**, 904 באַיד בלדג. 3—5; 332 מאַניטאָבאַ עוו. 11—12 DR. H. MEDOVY
22 446	51 801	**דר. דושאַ. ה. שאַפּירא**, 604 באַיד בילדינג שטונדן: 3—5 און ביי אַפּאַינטמענטס DR. GEO. H. SHAPERA

Dentists Directory דענטיסטען

IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	**דר. י. בן עזרא**, ב.א. 962½ מיין סטריט, קאָר. סעלקירק. DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		**דר. מ. א. ברענמאַן**, סוויט 1 סט. דושאַנס בלאָק. 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN
56 056		**דר. ס. טשוירטשיל**, סוויט 1, טריק בלאָק, 972 מיין סט. DR. S. H. CHURCHILL

היימאַן און העסטרין
באַ־יסטערס, סאָליסיטאָרס און א. וו.
216 — מעקאַינטייר בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דושאַנס עוועו., טעל. 53 133

שינבין, מאָראָזניק און ראָבלין
Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריוס
Office: 207-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאָן 21 345—6

טשערניאַק, קאַפּשטיין און ספּיוואַק
Barristers, Solicitors, Etc,
460 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 591 און 24 666

א. ע. קאַנטאָר
אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
A. E. CANTOR
211 קוירי בילדינג, 233 פּאַרטעדזש עוועו.
טעל. 89 225—29 937
רעזידענס:
103 בענערמאַן עוועו., טעל. 51 353

ה. שולמאַן
אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט
Schulman & Nitikman
213 קאַנפעדעריישאַן לייף בילדינג
457 מיין סטריט, אַנטקעגן סיטי האַל
טעלעפאָן 88 462

ש. מילער
באַריסטער, סאָליסיטאָר א. א. וו.
S. MILLER, B.A., LL.B.
505 Paris Bldg., Portage and Garry
Phone 22 203
מר. מילערס וואוינונג: 152 באַראָאוס עוו.
טעלעפאָן 51 652

דזש. ה. פּאָטעסקי
אַדוואָקאַט און נאָטאַרי און אַזאַ.
J. H. POTASKY, LL.B.
905 קאַנפעדעריישאַן לייף בילדינג
457 מיין סטריט, אַנטקעגן סיטי האַל
טעלעפאָן 24 107
רעז. 529 אַבערדין עוועניו, טעל. 55 778

אין פּלאַנטער פון לעבן . . .

פון מ. ס.

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם מאַרענעם אידישן לעבן אין אַמעריקע

קיצור פון ראָמאַן

אין א נאַוועמבער נאַכט האָט אין אוד מאַמאַכל מיט שאַרף עלעקטרישע לאַמפּן דורכגעשניטן מיט אימפּעט די פינסטער ניש. יאַנדרעק זיך שנעל אויף א גלאַטן יונג ערבעץ אַרום דער ריזן שטאַט שיקאַגאָ. כיים רעדל פון דער מאַשין איז געווען א יונגע פרוי און זי האָט געוואָגט דעם אוטאָמאַכיל מיט אַן אומגעהייערער שנעלקייט — כאָטש קיינער האָט זי ניט נאַכגעיאָגט. אינווייניק אויף דעם הינטער שטאַן סיט פון דער מאַשין זיינען געזעסן צוויי מענער. איינער פון זיי איז געווען א שיכור'ער. דעם קאָפּ פאַרוואָרפן אויף א זייט, די אויגן געשלאָסן, און דאָס מויל האַלב אָפן. דער צווייטער איז אויך געווען אביסל שיכור, ער איז אָבער געווען וואַך און מיט גרויס עערגיע האָט ער אויסגעלייזיקט די קעשענעס ביי דעם שלאָפנדיקן.

—מאַך עס שנעלער, ביל, — האָט א יונגע פרוי, וועלכע איז געזעסן ביים רעדל אונטערגעאיילט, און ביל נאָכן אייסרידער קען יענעמס קעשענעס האָט אפילו די קלייד פון יענעם אַרונטערגענומען און נאָכדעם האָט די פרוי אָפּגעשטעלט דעם אוטאָמאַכיל און זי האָט צוזאַמען מיט ביל'ן אַרויסגעוואָרפן דעם שיכור'ן מאַן פון דעם אויטאָמאַכיל, און זיי זיינען אוועקגעפאָרן. יאַנדרעק זיך ווי פייל פון בויגן.

— א לייכטער ביסן, — האָט סיידי געזאָגט טריינדריק פעסטער די מאַשין פאַר אויס.

ביל האָט אויסגערדיקט זיין צופרידנהייט מיט דעם גוטן "דזשאָב" וואָס זיי האָבן געמאַכט. אַן אויס צופרידנהייט האָט ער אַרומגעכאַפּט סיידי'ן אין ער האָט זי שטאַרק אָנגעבייגן צו קושן, און זי האָט מיט ליידיזשאַפט אים געגעבן פערט אויף זיין יערן קוש.

פון דער ווייטער פינסטערניש האָט זיך דערהערט א שווער סאַפּעז און א הילכיק רויש, אַזוי ווי דאָס קלאַפּן פון צענדליקער און צענדליקער שווערע מעטאַלענע רעדער, וואָס האָבן זיך געגלייטשט און זיך שנעל נעדרייט אויבער ווייט־צעענדיקע לאַנגע רעלסן. א שאַרף, רויט־בליצנדיקע אויג האָט זיך באַוויזן און האָט זיך דורכגעבויגן דורך דער פינסטערניש. דאָס געריוש איז טויב. אָבער זיי האָבן ניט געהערט און ניט געזען און ניט געהערט. ניט סיידי און ניט ביל.

און מיט אמאָל האָט א דונער דורכגעגאָסן. עס האָט זיך דערהערט א מורא'דיקער בראַזג און א קוויטש, וואָס איז באַלד פאַרשטומט און פאַרטויבט אַן אַנדערן. עפּעס איז געשען. עפּעס איז פאַרגעקומען. דער שווער אָטעמדיקער און הויך מאַפּענדיקער לאָקאָמאָטיוו האָט זיך אָפּגעשטעלט און האָט מיט זיין רויט אויג געוואָרפן א שאַרף ליכט אויף דער פינסטערניש אַרום און אויף דער צעשמעטערטער מאַשין, וואָס איז געווען איינגעפאַלן טערן און די רעדער פון דער טריין.

היינטיקע פאָרזעצונג

מענשן זיינען אַרומגעלאָפן מיט לאַטערנעס. קולות האָבן אריבערגעשריען איינער צו דעם אַנדערן. די פאַסאַזשירן אין דער טריין זיינען אויפגעוועקט געוואָרן און פון שלאָף און האָבן מיט שרעק געפרעגט איינער דעם אַנדערן:

— וואָס איז געשען?

דער סיילסמאַן פאַרשוואונדן אין דעם גרויסן דזשולערי געשעפט פון וואָלף נאַרבערס אויפן מישיגאַן אַוענו איז געווען אַזוי דייטלאַך אין דעם גרויסן סען סטאָר. דאָ איז מר. וואָלף נאַרבער, א ראַיאָקער זיך געזעסן ביי זיין שיין־גלאַיזשטן דעסק מיט אַן אויפגעלעגטן נעראַוויאָרקער א נאַרבן צו זיין אַנזאָג.

אויפן צווייטן טאָג האָבן די צייטונגען אָנגענומען דער קינינגס עצה צו אַדווערטייזן אין דער רעזולטאַט איז, אַז די אויסשטעלונג איז איצט פול מיט באַזוכער. פרינצעסן מערי האָט באַזוכט די אויסשטעלונג מיט עטלאַכע טעג צוריק.

חנה טשערעטניק ע"ה

מיר דריקן איר אונזער טיף־סטען מיטגעפיל אין טרויער פון אונזער געערטן חבר מ. טשערעטניק, אויף דעם פאַרלוסט פון זיין געליבטער מוטער. מיר ווינשען אים נעטרייסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט גוזסן.

די נאַרט ענד היבּרו לאָאַן אַסאָסיאַיישאַן

אַף ווינניפּעג

צו אונזערע אידישע פריינט אין ווינניפּעג און אין מערב קאַנאַדע באַקאַן מיר אַז א' שעלע און דייזאַנאַייבל געפּרייזטע באַדיזינג אין

דעזיינינג ענגרייווינג
עלעקטראָטייפּינג
סטערעאָטייפּינג און קאָמערציעלע פאָטאָגראַפיע

אַדרעסירט אייער נעקסטן אָרדער צו

Rapid Grip and Batten Limited

290 VAUGHAN STREET

23 859 — WINNIPEG — 28 951

בלויז ביז מיטוואָך איז פאַרבליבן צו זעען

די אויסשטעלונג

פון

שאָול ראַסקינ'ס

בילדער

דאָס איז אַזוינס וואָס איר דאַרפט ניט פאַרפעלן צו זעען! אַן אויסשטעלונג פון אייל פיינטינגס, וואָס קאָסטן גראַוויירונגען און ליטאָגראַפיס — פון שאָול ראַסקין, וועלט באַרימטער קינסטלער.

עטלאַכע פון די בילדער זיינען נאָך צו פאַרקויפן — פריינען זיינען אַנהויבנדיק פון $7.50.

בילדער גאַלעריי, זעקסטער פלאָר, דאָנאַלד

THE T. EATON Co LIMITED

א, זיי גוט און געשמאַק!

קרעסענט היימיש געמאַכטער קעז

איז א וואונדערבאַרער מאַכל פאַר סאַפּעער קרעסענט קעז, קרעסענט זויערע קרים, יונגע רעסטאַראַן און גריעב־קעז מאַכן דעם בעסטן סאַפּער.

קרעסענט היימיש געמאַכטער קעז קאָסט 15 סענט א דושאַר. אָדער טרוקענער קעז 8 סענט א פונטיקער פּעקל.

איר קאָנט עס באַקומען בלויז פון אונזערע מילך פּיילס־לייט, ווייל עס ווערט געמאַכט יעדן טאָג פרישע.

Crescent

PHONE 37 101 — CREAMERY COMPANY LTD.

נייע פּרעזידענטן פון הדסה

מרס. דוש. מ. בערנשטיין

מרס. בערנשטיין איז דערוויילט געוואָרן פּרעזידענטן פון דעם הדסה קאָנסיל אין ווינניפּעג ביי דער יערלאַכער פאַרזאַמלונג פון אַלע טשאַפּטערס וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין ראַיאַל אָלעקסאַנדרא האָטעל, מאָנטאָג דעם 15טן יוני.

מרס. בערנשטיין איז שוין אַקטיוו אין דעם קאָנסיל פאַר א סך יאָרן, און זי האָט פאַר זיך דערוואָרבן א וועג, א דאַנק איר טעטיקייט, צו איר איצטיקער פּאָזיציע.

מייסטער פון געשעפט אַדמיניסטראַציע

דייוויד ה. האַכמאַן

מר. האַכמאַן האָט גראַדואירט פון מאַניטאָבא אוניווערסיטעט אין 1929, אין אַרטס, ער האָט שטודירט און גראַדואירט פון אַ ביינעם אַדמיניסטריישאַן אין האַרוואַרד, און ער האָט געקראָגן דעם דערגרי פון "מאַסטער אָף ביינעם אַדמיניסטריישאַן" פון האַרוואַרד אונויווערסיטעט, מיט ספּעציעלע אויסצייכענונגען.

דייוויד איז דער זון פון מר. און מרס. א. האַכמאַן, 129 מאַקריי עוועניו. ער האָט געלערנט אין אַבערדין און מאַקריי סקולס, און אין סט. דזשאָנס האַיסקול. ער איז געווען דער פּרעזידענט פון דעם פאַלעטיטשעקאַמישן קלוב פון אונויווערסיטעט, אין 1928 און 1929. וואו ער האָט זיך שטעריק אויסגעצייכנט מיט זיין שטודיאָס.

ווּאָס אויף דער וועלט קאָן פאַרלויפן

(שלום פון ערשטער זייט)

מען די 14 דאָלאַר און האָט זיך אָפּגעטראָגן.

אַן "אויסדויער רעקאָרד"

רעוו. נ. ז. בראַון, א געגערשער גלח פון דער מאָנטרעאָל זייאָן באַפּטיסטישער קירך אין וואַשינגטאָן, ד. ק., האָט אַנומלט געשלאָגן דעם וועלט רעקאָרד, האַלטנדיק א דרשה פאַר זיין "קאָנגרעגיישאָן" 12 שעה נאָכאַנאַנד.

פאַר דער צייט האָט ער אַרויסגעזאָגט קרוב צו 90 טויזנט ווערטער. ער האָט אין משך פון דער דרשה בלויז א פּאָר מאָל אָפּגעשטעלט זיך אויף איבערצוכאַפּן דאָס האַרץ.

דעם "אויסדויער רעקאָרד" האָט געשלאָגן ניט אַזוי דער גלח, ווי די "קאָנגרעגיישאָן", וואָס האָט געהאַט געדולד אויסצוהערן אַזא לאַנגע דרשה . . .

נייע אידישע פּאַרטיי געוווינען נאָך א מאַנדאַט אויפן חשבון פון קאָמוניסטן

בוקאַרעסט, יוני 22 (איטאַ). — די נייע נאַציאָנאַלע אידישע פּאַרטיי, וועלכע האָט אין די לעצטע פאַרלאַמענטאַרישע וואַלן געוואונען 4 מאַנדאַטן, האָט צו געקראָגן נאָך א מאַנדאַט, נאָכדעם ווי די רעגירונג האָט געגעבן אַן אָפּשלאָג אויפן דאָזיקן אַנזוך פון אַ מאַנדאַט, אַן אַנדער מאַנדאַט איז אָפּגעלאָזן פון דער רעגירונג, ווייל עס ווערט מיטן פּיילס־לייט, ווייל עס ווערט געמאַכט יעדן טאָג פרישע.

גרויסע האַלסיל געביידע פאַרניכטעט פון שריפה

א שריפה האָט פאַרניכטעט די גרויסע 6 שטאָקיקע געביידע פאַרנומען פון פּאַרטער און קאָ., טשיינאַ און קראַקערי האַלסיילערס, 165 מעקדעראַמאַט עוועניו, שבת פאַרטאָג.

די שריפה איז אויסגעבראָכן באַלד נאָך האַלבער נאַכט פון אומבאַקאַנטע סבות, און כאָטש א פאַרבייגייער האָט באַלד באַמערקט דעם פייער און געגעבן אַן אַלאַרם, און די פייערלעשער זיינען באַלד געווען אויפן פּלאַץ, אין דער נאָנצער סטאַק פאַקטיש פאַרניכטעט געוואָרן און פון דער געביידע איז ווייניק וואָס געבליבן אויסער די ווענט.

די געביידע איז אויפגעשטעלט געוואָרן פון פּאַרטער און קאָ. אין 1906.

עס באַצאָלט זיך צו אַדווערטייזן, זאָגט קעניגס מערי

לאָנדאָן, יוני 19.— "עס באַצאָלט זיך צו אַדווערטייזן; איר מוזט אַדווערטייזן" — דאָס איז געווען די עצה געגעבן דער קעניגס מערי ווען זי האָט באַזוכט דער לאָנדאָנער אויסשטעלונג פון קונסט אַרבעטן וואָס ווערט געהאַלטן צו גונסטן דעם מזרח לאָנדאָנער שפּיטאָל פאַר קינדער. אין דער טשעסטער הויז. ווען די קעניגס איז געקומען צו צו דער אויסשטעלונג, זיינען דאָרט אַנווענד געווען בלויז עטלאַכע פרעזן.

אויפן צווייטן טאָג האָבן די צייטונגען אָנגענומען דער קעניגס עצה צו אַדווערטייזן און דער רעזולטאַט איז, אַז די אויסשטעלונג איז איצט פול מיט באַזוכער. פרינצעסן מערי האָט באַזוכט די אויסשטעלונג מיט עטלאַכע טעג צוריק.

דערעפענונג פון פּרעזידענטן שול אויסשטעלונג

(פאָרזעצונג פון זייט 1)

טערדיקער אַרבעט לטובת דער שול.

"ניט דער פּרעזשידענט די פינאַנציעלע מעגלאַכקייטן, האָט ער געזאָגט, ניט אונז איינערע קינדער, און מיר וועלן זיי גייסטיק רייך מאַכן".

דער זאָל איז זייער שיין דעקאָרירט. די אַרבעטן זיינען אויסגעשטעלט אין ספּעציעל געבויטע ביידלאַך און אויף טישלאַך. די אויסשטעלונג דערציילט די געשיכטע פון זיבעצן יאָר שול־אַרבעט, און יעדער איינער וועט עס האָבן נאָר א באַצאָנונג צו דער אידישער שול וועט ביי דער אויסשטעלונג געפינען א סך אינטערעסאַנטע זאַכן.

א באַזונדערס אינטערעסאַנטן פּלאַץ פאַרנעמען די אויסשטעלונג פון אידישע צייטונגען און זשורנאַלן פון גאָר דער וועלט. די צייטונגען זיינען געזאַמלט געוואָרן פון די קינדער פון דער שול, און זיי אַליין דערקלערן פאַר די באַזוכער א סך איינצלהייטן.

די אויסשטעלונג וועט זיין אָפן ביז דאָנערשטאָג אָוונט. די לערער וועלן גערן דערקלערן יעדן איינעם אַלע נויטיקע אינפאָרמאַציעס.

היינט אָוונט וועלן די אָרגאַניזאַציעס בני אברהם און היברו סיך בענעפיט סאַיסיטיס זיין די אַפיציעלע נעסט פון דער אויסשטעלונג. דער פּרץ שול כאָר וועט זינגען. א לערער וועט ריידן וועגן דער אויסשטעלונג.

מאָרגן אָוונט וועלן די פּראָפיסקער, נייקאַלאַיעווער און אינטערפאַנדענט פרי לאָאַן זיין די אַפיציעלע נעסט. דער קינדער אַרקעסטער וועט שפּילן. א לערער וועט ריידן. מיטוואָך, א נאַנצן טאָג, ביז שפּעט ביי מיט אַלערליי דימענטן און פּערלדיקע האַלזבענדער, וואָס האָבן אַרויסגעקוקט פון אונטער גלעזערנע שאַפּעס. מען האָט געקאָנט זעען, אַז דאָס צעטראַנקייט פון מענשן אין דער צייט ווען מען דאַרף ענטפערן אויף אַלאַכע קאָסטאָמער אויף אַיין מאָל, עס איז געווען א צעטראַנקייט וואָס האָט דערמאָנט אַן שרעק.

און פון מויל צו מויל, פון אייער צו אייער, האָט זיך מיט א שטילן שושקען דערטראָגן די נייעס פון איינעם צום אַנדערן:

— לעוו קריידער איז פאַרשוואונדן געוואָרן . . .

—פון לעוו קריידער האָט מען שוין צוויי טעג קיין שום ידיעה ניט געהאַט...

— אפשר האָט ער נעכאַפּט א פעקל צירונג און איז ערגעץ אַנטלאָפן.

— אפשר איז ער שוין פון לאַנג אַרויבער די אַמעריקאַנער גרעניץ?

— אַזעלכע זאַכן האָבן שוין פאַסירט...

— און לעוו קריידער איז דאָך אויף ניט מער ווי א מענש . . .

— אַזוי האָבן נערעדט צווישן זיך די אַנגעשטעלטע. פון דעם קלענסטן שיק־אינגל ביז דעם בוכהאַלטער, וועגן דעם פּלוצלעדיקן פאַרשווינדן וועגן פון לעוו קריידער. און גערעדט האָבן זיי וועגן דעם שטילערהייט, מיט א שושקעריי, צוליב צוויי אורזאַכן: ערשטנס, ווייל זיי האָבן געוואוסט אַז די אַלע רייד זייערע האָבן קיין ווערט ניט. זיי האָבן אַלע געקאָנט לעוו קריידער פאַר דעם עראַלאַכסטן מענשן אויף דער וועלט. זיי האָבן אַלע גוט געוואוסט, אַז לעוו קריידער וועט זיך גיכער לאָזן דעם האַלז שניידן איידער צוצוגעבן פון לעוו קריידער. און גערעדט האָבן זיי וועגן דעם שטילערהייט, מיט א שושקעריי, צוליב צוויי אורזאַכן: ערשטנס, ווייל זיי האָבן געוואוסט אַז די אַלע רייד זייערע האָבן קיין ווערט ניט. זיי האָבן אַלע געקאָנט לעוו קריידער פאַר דעם עראַלאַכסטן מענשן אויף דער וועלט. זיי האָבן אַלע גוט געוואוסט, אַז לעוו קריידער וועט זיך גיכער לאָזן דעם האַלז שניידן איידער צוצוגעבן פון לעוו קריידער. איז ניט זיינס..... לעוו קריידער וועט גיכער אויסגיין פון הונגער מיט ווייַ און קינדער, איידער אַז אַנטלויפן מיט פרעמד פאַרמעגן, וואָס איז איבערגעגעבן געוואָרן אין זיינע הענט.

און די צווייטע אורזאַך פאַר וואָס זיי האָבן וועגן דעם זיך געהיט צו ריידן אין דער הויך איז געווען לעוו קריידער זון, בען. וועלכער האָט זיי נאַנצע צייט זיך אַרומגערייט אין דעם גרויסן דזשולערי געשעפט, און האָט מיט אַן אומעטיקן, און אַזוי ווי פאַרשולדיקטן בליק, נעקוקט אויף יעדן אַרום אים.

דער יונגער קריידער, בען, הייסט עס, איז געווען ניט מער ווי א יאָר זעכצן אַדער זיבענ אַלט, און ס'איז געווען ערשט א פּאָר חדשים זייט ער האָט געערנט אין דער האַיסקול און מר. וואָלף נאַרבער, דער איינגעטימער פון געשעפט, האָט אים אייינגענומען אַלס שיק־אינגל. מיט דער צייט, האָט ער געטראַכט, וואָלף נאַרבער, וועט ער אַפשר ווערן א פעאיקער סייסמאַן מיט מען וועט אים קאָנען אָנפאַרטרויען וויכטיקע שליחותן, ווי זיין פאָטער, לעוו קריידער.

דער יונגער קריידער, בען, האָט זיך אַרומגערייט אַיצט אין געשעפט אַזוי ווי אויף פרעמדע פיס און האָט מורא געהאַט צו באַנעמען זיך מיט די בליקן פון די אַנגעשטעלטע אין סטאָר. עפּעס האָט זיך אים אויסגעוויזן, אַז אַלע קוקן אויף אים און אַלע האָבן צו אים טענות הלכאי זיין מאַטע איז פאַרשוואונדן געוואָרן מיט די טייערע פּערל וואָס מען האָט אים אָנפאַרטרויט, און וואָס ער האָט געראַפט צו שטעלן קיין ישקאַנע . . . אפשר, האָט ער געטראַכט, בען, זיינען זיי אים חושד די מעגשן, אַז ער ווייסט וואו זיין פאָטער איז, און ווייל ניט אויסזאָגן . . .

ראַיאָקער זיי אומעטום איז געווען אין מר. וואָלף נאַרבערס פריוואַט אָפיס. דאָ, אין דער דאַזיקער אויפגעפּוצטער אפּטייַלונג, האָט זיך כמעט נאַרישט ניט געמערקט פון דער גרויסער צעמישענישן וואָס איז געווען אַזוי דייטלאַך אין דעם גרויסן סען סטאָר. דאָ איז מר. וואָלף נאַרבער, א ראַיאָקער זיך געזעסן ביי זיין שיין־גלאַיזשטן דעסק מיט אַן אויפגעלעגטן נעראַוויאָרקער א נאַרבן צו זיין.

מאָרגן אָוונט וועלן די פּראָפיסקער, נייקאַלאַיעווער און אינטערפאַנדענט פרי לאָאַן זיין די אַפיציעלע נעסט. דער קינדער אַרקעסטער וועט שפּילן. א לערער וועט ריידן. מיטוואָך, א נאַנצן טאָג, ביז שפּעט ביי־

ניי אידישע פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע

מר. בערנשטיין, מר. ראָזנבלאַט, מר. ראָזנבלאַט, מר. בערנשטיין

מרס. בערנשטיין, מרס. ראָזנבלאַט, מרס. ראָזנבלאַט, מרס